

PISANII SÂNGEORZENE

ANUL XIII, NR. 4(140), APRILIE 2024

PISANII SÂNGEORZENE

Spiritualitate, Istorie și Tradiție

ANUL XIII, NR. 4(140), APRILIE 2024

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie
„George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române
Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,
Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<http://pisaniisangeorzene.assbn.ro/ps2019.html>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

COPERTA 1: Tineri din Sângeorzul din alte vremuri
COPERTA 2: Tineri din Sângeorzul din alte vremuri
COPERTA 3: Femei din Sângeorzul din alte vremuri
COPERTA 4: Tinere perechi din Sângeorzul din alte vremuri

Cuprins

EDITORIAL

LUCIAN VALEA	
<i>Pacea?</i>	6

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

ALEXANDRU DĂRĂBAN	
<i>Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899</i>	7

ANA-MARIA DEAK	
<i>Mentalitatea românească privind logodna din zona Sângeorzului în secolul al XIX-lea</i>	25

*** <i>Alexandru Odobescu și meseriașii și muncitorii români din Bistrița-Năsăud</i>	28
--	----

ALEXANDRU DĂRĂBAN	
<i>Parcursul școlar al lui Laurențiu Oanea în cadrul gimnaziului grăniceresc năsăudean</i>	30

MAXIM POP	
<i>Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană</i>	34

DIN GRANIȚĂ

VASILE REBREANU	
<i>Medicini populare românești -I</i>	43

DORIN DOLOGA	
<i>Ofițeri și preoți militari de pe Valea Someșului în armata austriacă și în armata română - II</i>	58

COMUNISM

DUMITRU VÂRTIC	
<i>Izvoare ale vieții năsădene</i>	63

EDITORIAL

Pacea?

LUCIAN VALEA

Se pare că în ultima vreme, oamenii îngroziți de omoruri și distrugeri, pronunță tot mai des și cu tot mai arzătoare așteptare cuvântul: **Pace**. Psihologic explicat, faptul capătă dintru început un caracter împlânzitor însemnând pe bună dreptate saturația sufletului omenesc în fața urgiei aducătoare de moarte.

Numai că lucrurile nu stau tocmai așa de simplu, cum oamenii ar înclina să creadă. Problema acestei păci rostită nervos și aproape inconștient, aduce cu sine rezolvarea conflictelor sociale și morale și ridică o sumă de probleme culturale și economice, de care cetățeanul pașnic și destrămat de bombardamente, n-are habar.

O pace ar aduce exploatarea tocmai din partea acelor care astăzi o distrug, o pace care ar detrona valorile eterne, culturale și etice, o pace care ar disprețui etnicul ca unic rezervor de înălțare a vieții sociale, n-ar constitui decât poarta care ar lăsa deschis drumul în spre un nou și apropiat conflict mondial.

Pacea nu înseamnă numai încetarea de ostilități. ea nu vine atunci când oamenii o doresc, oamenii mai mult sau mai puțin bine intenționați. pacea este o consecință logică și firească a tensiunii războinice și marchează o epuizare, neiscătoare de noi esențe și forme.

Omul de pe stradă o poate dori și dorința sa de multe ori poate apărea justificată. Legile națiunilor însă sunt altele și acestora trebuie să se supună individul.

Pacea înseamnă un început și nu un sfârșit cum crede opinia omenească. Tocmai această pace ar trebui să le fie teamă oamenilor, bieților oameni. Fiindcă de multe ori, urgia și prăpădul păcii sunt mai neîndurătoare decât iscarea bestială a păsărilor de fier, pe albastrul boltelor lumii.

Pacea care nu crește din sevele de viață nouă, pacea care nu țâșnește din furia de existență a celor mai pure fluvii umane, pacea aceasta nu poate fi altceva decât o mincinoasă cicatrice a unei răni ce fierbe încă în adâncuri. A construi o lume cu compasul, atunci când pentru acest lucru s-a vărsat sânge, înseamnă a omorî pentru a doua oară sufletul omenirii scăpate de prăpăd.

Iată așadar că pacea constituie o problemă mai gravă decât războiul. Cu ea începe fața nouă a lumii pe care fiecare o dorim mai bună.

Cei ce vor pacea trebuie să aibă mai întâi conștiința limpede că ea se va înălța din jertfe, nu din socoteli abil executate, la mii de kilometri departe de încleștarea războiului¹.

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul 107, 1944, nr. 31, p. 4.

BISERICĂ ȘCOALĂ SOCIETATE

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Registrele profesionale de stare civilă au fost introduse în Transilvania spre sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea de către cultele romano-catolic și reforma¹.

Registrele parohiale de stare civilă au reprezentat un instrument deosebit, în principal, în ceea ce privea evidența populației. Administrația timpurilor de atunci a exercitat o influență continuă asupra modului de conducere a acestor registre dându-se dispoziții legale în acest sens privind consemnarea nașterilor, botezurilor, căsătoriilor și deceselor. La 1773 împărăteasa Maria Tereza a decretat un „Regulament de recrutare”, capitolul III al acestuia fiind dedicat registrelor parohiale și obligațiile preoților privind completarea acestora².

La sfârșitul secolului al XVIII-lea forul bisericesc greco-catolic de la Blaj a tipărit registre parohiale de stare civilă pe care le-a repartizat parohiilor subordonate, fiind tipărite în limba română. La început s-au folosit caracterele chirilice, trecându-se apoi la scrierea cu caractere latine³.

Datorită presiunii statului, registrele de stare civilă au cunoscut o îmbunătățire continuă, astfel că în anul 1850, de exemplu, în registrul cununaților a apărut o rubrică nouă privitoare la starea cununaților (june, văduvi)⁴.

Timp de peste trei secole, registrele parohiale de stare civilă au fost singurele instrumente a fenomenului de stare civilă, fiind documentele de care se foloseau instituțiile statului pentru dovedirea stării civile ale persoanei⁵.

¹ Valentin Istrate, „Colecția registrelor de stare civilă. Registre parohiale”, în *Angustia*, Sfântu Gheorghe, 1998, nr. 3, p. 371.

² *Ibidem*, p. 372; Liviu Moldovan, Înregistrarea de către biserici a botezaților, cununaților și înmormântărilor în Țările Române în secolele XVIII – XIX, în *Populație și societate. Izvoare de demografie istorică*, vol. III, ..., p. 137.

³ *Ibidem*.

⁴ Mircea Brie, *Familie și societate în nord-vestul Transilvaniei (a doua jumătate a secolului XIX – începutul secolului XX)*, Oradea, Editura Universității Oradea, 2008, p. 40.

⁵ Istrate, *Colecția...*, p. 373.

Alexandru DĂRĂBAN

În cele ce urmează ne vom opri asupra Registrelor parohiale de stare civilă ale parohiei greco-catolice din Sângeorz-Băi, matricula cununaților în perioada 1896-1897. Pentru a fi mai ușor accesibile informațiile am decis utilizarea următoarei numerotări:

- 1 = numele, prenumele și statutul cununaților
- 2 = luna și ziua cununiei
- 3 = locul nașterii, strada și numărul casei
- 4 = confesiunea
- 5 = etatea (vârsta) cununaților, statutul lor de celibi sau văduvi.
- 6 = numele, prenumele, locuința și statutul părinților
- 7 = numele, prenumele, religia, locuința și statutul martorilor:
 - a) la învoirea liberă; b) la cununia însăși.
- 8 = preotul care a săvârșit cununia
- 9 = vestirea de trei ori și când? dacă au fost dispensați și de la care împiedicări?

1898**I**

1. **Alexandru Cârču - june de plugar, Maria Măriuș - jună de plugar.**
2. 7 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Valea Borcut.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut, fără număr.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 20 ani, mireasa: 17 ani, celibi.
6. Mama: Dochia Ier. Cârču.
Simion și Dochia.
7. a) Luca Râmbulea și Simion Măriuș.
b) Emil Șteopoaie și Nastasia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

II

1. **Ioan Șpaimoc - june de plugar, Ioana Măriuș (Flore) - jună de plugar.**
2. 7 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, În casa închis.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 24 ani, mireasa: 20 ani, celibi.
6. Mama: Dochia Greasim Șpaimoc, văduvă.
Mama: Paraschiva G. Măriuș, văduvă.
7. a) Ioan N. Flore și Toader Șpaimoc.
b) Alexandru Costan și Ana, soția sa.

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANB-N), fond Registrele parohiale de stare civile, Oficiul parohial greco-catolic Sângeorz-Băi, Matricula cununaților nr. 612, anii 1884-1911, p. 42 v.-43, poz. 1.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

III

1. **Leon Jarda – june de plugar, Ioana Rus – jună de plugar.**
2. 10 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 26 ani, mireasa: 27 ani, celibi.
6. Tata: Simion Jarda.
Terente Rus și Teodosia.
7. a) Terente Rus și Simion Jarda.
b) Greasin Nicolai și Nastasia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

IV

1. **Samson Albu – june de zilier, Maria Ciobotar – jună de zilier.**
2. 10 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Peste Apă.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 22 ani, mireasa: 19 ani, celibi.
6. Mama: Titiana Ion Gros.
Eremie și Gafta, zilieri.
7. a) Petre Albu și Ioan Covaci.
b) Ioan Urs și Varvara, soția sa din Ilva Mare.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

V

1. **Anton Buga – june de plugar, Maria Anton – jună de plugar.**
2. 14 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 25 ani, mireasa: 24 ani, celibi.
6. George și Senia.
Ștefan și Gacea.
7. a) Ioan Șt. Anton și George Buga.

¹ Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 2.

² Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 3.

³ Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 4.

Alexandru DĂRĂBAN

- b) Greasin Nicolai și Nastasia, soția sa.
- 8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
- 9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

VI

- 1. **Vasile Gagia – june de plugar, Teodosia Hâruța – jună de plugar.**
- 2. 14 februarie.
- 3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut.
- 4. ambii de confesiune greco-catolică.
- 5. mirele: 29 ani, mireasa: 23 ani, celibi.
- 6. Mama: Paraschiva Donisă Gagia, văduvă.
Manoil și Pelagia.
- 7. a) Vasile Gagia și Grigore Pop.
b) Mihail Georgeș și Ana, soția sa.
- 8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
- 9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

VII

- 1. **Ioan Gagia – june de plugar, Maria Pop – jună de plugar.**
- 2. 19 februarie.
- 3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
- 4. ambii de confesiune greco-catolică.
- 5. mirele: 27 ani, mireasa: 23 ani, celibi.
- 6. Mama: Paraschiva Donisă Gagia, văduvă.
Orfană.
- 7. a) Alexandru Șorecău și Grigore Pop.
b) Alexandru Șorecău și Ioana, soția sa.
- 8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
- 9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

VIII

- 1. **Iulia Bulția – june de plugar, Eugenia Marica – jună de plugar.**
- 2. 21 februarie.
- 3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
- 4. ambii de confesiune greco-catolică.
- 5. mirele: 28 ani, mireasa: 23 ani, celibi.
- 6. Toma și Varvara.
Ștefan și Tecla.

¹ Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 5.

² Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 6.

³ Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 7.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

7. a) Toma Bulția și Ștefan Marica.
b) Boca Condrate și Dochia, soția sa, din Maieru.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

IX

1. **Trofim Pop – june de plugar, Saveta Bulția – fată de plugar.**
2. 21 februarie.
3. mirele: născut în Maieru.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 25 ani, mireasa: 28 ani, celibi.
6. Pantelimon Pop și Frăsina născută Boca din Maieru.
Ștefan Bulția și Sofronia.
7. a) Pantelimon Pop și Ștefan Bulția.
b) Toader N. Pop și Raveca, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

X

1. **Roman Arman – june de plugar, Saveta Gagia – jună de plugar.**
2. 4 iunie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu. Peste Apă.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Pe Rogină.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 21 ani, mireasa: 17 ani, celibi.
6. Mama: Irina Larion Arman, văduvă.
Toader D. Gagia și Todora.
7. a) Iacob A. Gagia și Ioan D. Gagia.
b) Cosma Berciu și Cătălina, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

XI

1. **Domide Utalea – june de plugar, Ioana Puițieu – jună de plugar.**
2. 5 mai.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 23 ani, mireasa: 23 ani, celibi.
6. Mama: Luciana Maței Utalea.

¹ Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 8.

² Ibidem, f. 43 v.-44, poz. 9.

³ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 10.

Alexandru DĂRĂBAN

7. a) Simion Jarda și Ion Puițieu.
b) Ștefan Utalea – învățător și Gacia, soția lui.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XII

1. **Moisă Oania – june de plugar, Maria Mutu – jună de plugar.**
2. 11 iulie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 23 ani, mireasa: 21 ani, celibi.
6. Orfan.
Artene și Ioana.
7. a) Ioan Șpaimoc și Artene Mutu.
b) George Gălan și Ioana, soția sa, din Leșu.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XIII

1. **Traian Anton – june de plugar, Lucreția Anisie – jună de plugar.**
2. 14 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 27 ani, mireasa: 17 ani, celibi.
6. Tata: Iacob Anton Puciu.
Orfană.
7. a) Iacob Anton și Iustin Sohorca.
b) Maxim Anton și Saveta, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

XIV

1. **Samson Ruști – june de plugar, Titiana Râmbulea – jună de plugar.**
2. 24 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 29 ani, mireasa: 18 ani, celibi.
6. Mama: Maria Ilie Ruști.

¹ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 11.

² Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 12.

³ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 13.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

Grigore și Ioana.

7. a) Grigore Râmbulea și Maria I. Buia.
b) Alexandru Flore și Sofia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XV

1. **George Sălvan – june de plugar, Angilina Rebrian – văduvă de plugar.**
2. 24 noiembrie.
3. mirele: născut în Nepos.
mireasa: născută în Maieru, locuitoare în Sângeorgiu.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 30 ani, celib; mireasa: 35 ani, văduvă.
6. Nu este specificat nimic.
Nu este specificat nimic.
7. a) Alexandru Sfrengeu și Timoftei Huluduc.
b) Toader Larion și Dochia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XVI

1. **Ioan Rățoi – văduv plugar, Eufrosina Mogoșă – jună de zilier.**
2. 25 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
mireasa: născută în Săcel, comitatul Marmației.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 52 ani, văduv; mireasa: 34 ani, celibă.
6. Nu este specificat nimic.
Nu este specificat nimic.
7. a) Donise Bulția și Filimon Bulția.
b) Filimon Bulția și Ana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

XVII

1. **Macedon Ciociu – june de plugar, Ana Clipotă – jună de plugar.**
2. 25 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Tatălui.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. mirele: 27 ani, mireasa: 26 ani, celibi.

¹ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 14.

² Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 15.

³ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 16.

Alexandru DĂRĂBAN

6. Petru și Todora.
Tata: Echim Clipotă, văduv.
7. a) Petru Ciociu și Ioachim Clipotă.
b) Roman Ciociu și Maria, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

*

Căsătorii = 17 toate fiind între persoane de confesiune greco-catolică, 15 perechi fiind celibi, celibi+văduvi au fost 2, iar văduvi nici o pereche.

Cununiile = 17, săvârșite de preotul Silviu Sohorca, administratorul parohial greco-catolic al Sângeorzului.

Mirii născuți în alte localități = 4 (2 Maieru, 1 Nepos, 1 Săcel Maramureș).

Părinții mirilor:

- nu este menționat ambii părinți sau a unuia dintre părinți în 4 cazuri
- 9 cazuri cu mame văduve sau numai cu menționarea mamei.
- 2 cazuri cu tată văduv sau numai cu menționarea tatălui.

Orfani = 3 cazuri (2 mirese și 1 mire).

Impediment canonice:

- nu au fost

A existat o pereche de nași din Ilva Mare.

1899

I

1. **Ilie Gabor – june de plugar, Maria Costan – fată de plugar.**
2. 2 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Nu este specificat numele.
Nechita și Melintia.
7. a) Ioan Mihoc și Nechita Costan.
b) Ioan Mihoc și Nastasia, soția lui.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

II

1. **Maxim Pop – june de plugar, Maria Benția – fată de plugar.**
2. 4 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.

¹ Ibidem, f. 44 v.-45, poz. 17.

² Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 1.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

- mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
 5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
 6. Ștefan și Saveta.
Ioan (Leuca) și Ioana.
 7. a) Ioan N. Pop și Tănasă Costan.
b) Flore Hâruga și Cătălina, soția sa.
 8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
 9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

III

1. **Vasile Ogâgău – june de plugar, Ana Pop – fată de plugar.**
2. 4 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Valea Borcut.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Roman și Ileana.
Mama: Mărina, văduvă.
7. a) Ștefan Buia și Maftei Buia.
b) Procopiu Buia și Ioana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

IV

1. **Dănilă Jarda – june de plugar, Raveca Solovestru – fată de plugar.**
2. 9 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Pe Rogină.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Maftei și Maria.
Iacob și Maria.
7. a) Iacob Solovestru și Maftei Jarda.
b) Ioan Mustață și Dochia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

V

1. **Ioan Larionesi – june de plugar, Saveta Șpaimoc – jună de plugar.**
2. 11 februarie.

¹ Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 2.

² Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 3.

³ Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 4.

Alexandru DĂRĂBAN

3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Pe Rogină.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Greasin și Raveca.
Mama: Ioana, văduvă.
7. a) Ioan VI. Șpaimoc și Greasin Larionesi.
b) Tănasă (Cârcu) Larionesi și Nastasia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

VI

1. **Ioan Nicolai – june de plugar, Maria Morar – jună de plugar.**
2. 11 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Nu este specificat nimic.
Nu este specificat nimic.
7. a) Ioan Cl. Jarda și Toader Petri.
b) Toader Petri și Pelagia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

VII

1. **Dumitru Danciu – june, zilier, Eugenia Albu-Lăcătuș - fată de zilier.**
2. 13 februarie.
3. mirele: născut în Săcel, comitatul Marmăția.
mireasa: născută în Maieru, locuitoare în Sângeorgiu.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Nu este specificat nimic.
Nu este specificat nimic.
7. a) Ștefan Utalea și Ioan Marcu.
b) Ștefan Utalea, învățător și Gacea, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

VIII

1. **Scridon Olar – văduv, plugar, Raveca Buia – jună de plugar.**

¹ Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 5.

² Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 6.

³ Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 7.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

2. 16 februarie.
3. mirele: născut în Șanț.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Pe Rogină.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Mirele – văduv, mireasa - celibă.
6. Nu este specificat nimic.
Maței și Ioana.
7. a) Ștefan Buia și Ioan Olar.
b) Chifor Olar și Matroana, soția sa, din Șanț.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

IX

1. **Iacob Puițieu – june de plugar, Saveta Bulția – jună de plugar.**
2. 16 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Maței și Ileana.
Toma și Varvara.
7. a) Gavrilă Tahăș și Alexandru Costan.
b) Toma Puițieu și Sofronia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

X

1. **Alexă Ivu – june, zilier, Maria Jarda (Răzvanția) – fată de zilier.**
2. 16 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
Mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Mama: Pelagia, văduvă.
Ilie Răzvanția și Ana.
7. a) Alexandru Costan și Ilie Răzvanția.
b) Alexandru Șpaimoc și Nastasia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 45 v.-46, poz. 8.

² Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 9.

³ Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 10.

Alexandru DĂRĂBAN

XI

1. **Alexandru Anton – june de plugar, Saveta Buia – fată de plugar.**
2. 22 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Peste Apă.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Mama: Ileana, văduvă.
Iov și Maria.
7. a) Ștefan Buia și Alexandru Timoce.
b) Alexandru Buia și Cătălina, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XII

1. **Alexandru Jojă – june de plugar, Mărina Mutu – fată de plugar.**
2. 22 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Perșa.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Mama: Maria, văduvă.
Ioan și Maria.
7. a) Anton Lica și Ioan Mutu.
b) Larion Solovestru și Gacea, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XIII

1. **George Pop - văduv, plugar, Cătălina Oania, născ. Șpaimoc – văduvă de plugar.**
2. 24 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Văduvi.
6. Nu este specificat nimica.
Nu este specificat nimica.
7. a) Ioan Șpaimoc și Filimon Bulția.
b) Filimon Bulția și ana, femeia sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 11.

² Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 12.

³ Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 13.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

XIV

1. **Nicolau Larionesi – văduv, plugar, Cătălina Ciocan – fată de plugar.**
2. 27 februarie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Mirele văduv, mireasa celibă.
6. Ioan și Irina.
Larion și Saveta.
7. a) David Ciocan și Ioan Varvari.
b) Procopiu Buia și Ioana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XV

1. **Ioan Pop – june de plugar, Saveta Haliță – fată de plugar.**
2. 1 martie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Filip și Nastasia.
Simion și Irina.
7. a) Filip Pop și Ioan Marcu.
b) Ioan Marcu, învățător și Elisabeta, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XVI

1. **Ioan Tahăș - june de plugar, Dochia Andressi – fată de plugar.**
2. 3 martie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. George și Eugenia.
Tata: Toader, văduv.
7. a) George Tahăș și Toader Andressi.
b) Pantelimon Oania și Pelagia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 14.

² Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 15.

³ Ibidem, f. 46 v.-47, poz. 16.

Alexandru DĂRĂBAN

XVII

1. **Ilie Lacatâș - june de zilier, Raveca Covaci – fată de zilier.**
2. 6 martie.
3. mirele: născut în Tiha Bârgăului.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Nu este specificat nimic.
Sidor și Marea.
7. a) Ioan Moldovan și Ștefan Utaia.
b) Ioan Moldovan și Saveta, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XVIII

1. **Grigoriu Marica – june de plugar, Ana Șirlincan – fată de plugar.**
2. 6 martie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Peste Apă.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Ștefan și Saveta.
Vasile și Dochia.
7. a) Ioan Sohorca și Terente Nicolai.
b) Ilie Șot și Nastasia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XIX

1. **Toma Sfrengeu – june de plugar, Cătălina Sohorca – jună de plugar.**
2. 9 martie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Ioan și Irina.
Iacob și Ioana.
7. a) Ioan Sohorca și Terente Nicolai.
b) Alexandru Sfrengeu și Maria, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 17.

² Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 18.

³ Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 19.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

XX

1. **Simion Șirlincan – june de plugar, Saveta Mărcuș - fată de plugar.**
2. 27 mai.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Vasile și Dochia.
Mama: Nastasia, văduvă.
7. a) Solomon Mărcuș și Vasile Șirlincan.
b) Ioan Dumitraș și Ioana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XXI

1. **Ioan Ruști – văduv, plugar, Ioana Oania – jună de plugar.**
2. 10 iunie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Mirele văduv, mireasa celibă.
6. Nu este specificat nimic.
Tata: Costan Oania, plugar.
7. a) Ioan C. Buia și Roman Ruști.
b) Ioan C. Buia și Maria, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XXII

1. **Maxim Bulția – văduv, plugar, Lucreția Strugar – jună de plugar.**
2. 10 iulie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Strada Principală.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Valea Borcut.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Mirele = 33 ani, văduv, mireasa = 28 ani, celibă.
6. Nu este specificat nimic.
Alexa Strugar și Gacea.
7. a) Toma Bulția și Alexa Strugar.
b) Toader N. Pop și Raveca, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 20.

² Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 21.

³ Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 22.

Alexandru DĂRĂBAN

XXIII

1. **Gavrilă Costan – văduv, plugar, Saveta Oania, născ. Miherția – văduvă de plugar.**
2. 20 iulie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Între Uliți.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Văduvi.
6. Nu este specificat nimic.
Nu este specificat nimic.
7. a) Ioan Miherția și Ioan Sohorca.
b) Nicolai Cârțu și Sofronia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XXIV

1. **Ioan Șorecău – june de plugar, Floarea Varvari – jună de plugar.**
2. 31 iulie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Valea Borcut.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Mama: Ioana Costan Șorecău, văduvă.
Grigore și Nastasia.
7. a) Alexandru Șorecău și Grigore Varvari.
b) Alexandru Șorecău și Ioana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XXV

1. **Tănase Șot – june de plugar, Ioana Neamț - jună de plugar.**
2. 31 iulie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Peste Apă.
mireasa: născută în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Mama: Iftinia Șot, văduvă.
Andrei și Maria.
7. a) Ioachim Șot și Andrei Neamț.
b) Ioan L. Morar și Saveta, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 23.

² Ibidem, f. 47 v.-48, poz. 24.

³ Ibidem, f. 48 v.-49, poz. 25.

Cununații din Sângeorz-Băi în anii 1898-1899

XXVI

1. **Pantelimon Mihăilă – june de plugar, Melania Hoza, jună.**
2. 21 octombrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută în Maieru, locuiește în Sângeorgiu.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Gavrilă și Maria.
Nu este specificat nimica.
7. a) Donisă Budușan și Ioan N. Costan.
b) Toader Larion și Dochia, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

XXVII

1. **Constantin Răzvanță – june de plugar, Ioana Răzvanția – jună de plugar.**
2. 13 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Pe Rogină.
mireasa: născută locuiește în Sângeorgiu, Peste Apă.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Grigore și Dochia.
Toma și Todosia.
7. a) Grigore Răzvanță și Toma Răzvanță.
b) Ioan Mustață și Dochia.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente².

XXVIII

1. **Alexandru Georgeș - june de plugar, Raveca Râmbulea – jună de plugar.**
2. 16 noiembrie.
3. mirele: născut în Sângeorgiu, Între Uliți.
mireasa: născută locuiește în Sângeorgiu, Strada Principală.
4. ambii de confesiune greco-catolică.
5. Nu este trecută vârsta mirilor. Celibi.
6. Nu este specificat nimica.
Nu este specificat nimica.
7. a) Tănase Costan și Gavrilă Râmbulea.
b) Tănase Costan și Ioana, soția sa.
8. Silviu Sohorca, administrator parohial.
9. Vestit de 3 ori, fără impedimente³.

¹ Ibidem, f. 48 v.-49, poz. 26.

² Ibidem, f. 48 v.-49, poz. 27.

³ Ibidem, f. 48 v.-49, poz. 28.

Alexandru DĂRĂBAN

XXIX

1. Paramon Neamț - june de plugar, Cătălina Berciu născ. Dărăban - văduvă de plugar.

2. 23 noiembrie.

3. mirele: născut în Sângeorgiu, Peste Apă.

mireasa: născută locuiește în Sângeorgiu, Pe Rogină.

4. ambii de confesiune greco-catolică.

5. Nu este trecută vârsta mirilor. Mirele celibi, mireasa văduvă.

6. Tata: Scridon Neamț.

Nu este specificat nimica.

7. a) Toader Isip și Scridon Neamț.

b) Ioan C. Larionesi și Irina, soția sa.

8. Silviu Sohorca, administrator parohial.

9. Vestit de 3 ori, fără impedimente¹.

*

Căsătorii = 29 toate fiind între persoane de confesiune greco-catolică, 22 perechi fiind celibi, celibi+văduvi au fost 5, iar văduvi 2 perechi.

Cununiile = 29, săvârșite de preotul Silviu Sohorca, administratorul parohial greco-catolic al Sângeorzului.

Mirii născuți în alte localități = 5 (2 Maieru, 1 Șanț, 1 Tiha Bârgăului, 1 Săcel Maramureș).

Părinții mirilor:

- nu este menționat ambii părinți sau a unuia dintre părinți în 17 cazuri

- 8 cazuri cu mame văduve sau numai cu menționarea mamei.

- 3 cazuri cu tată văduv sau numai cu menționarea tatălui.

Orfani = nu au fost

Impediment canonice:

- nu au fost

¹ Ibidem, f. 48 v.-49, poz. 29.

Mentalitatea românească privind logodna din zona Sângeorzului în secolul al XIX-lea

ANA-MARIA DEAK

Logodna a apărut din timpuri străvechi, fiind menționată chiar în Sfânta Scriptură, în Vechiul Testament, unde era desemnată prin termenul ebraic „aras” cu semnificația de „angajament de căsătorie” sau „legământ de căsătorie”.

În literatura de specialitate, logodna a fost definită ca fiind „învoiala reciprocă între două persoane de a se căsători”, „promisiunea reciprocă a două persoane de a se căsători în viitor”, „starea juridică facultativă, premergătoare căsătoriei, izvorâtă din promisiunea reciprocă intervenită, în condițiile legii, între un bărbat și o femeie, de a încheia căsătoria”, „un angajament mutual prenuptial, opțional, al viitorilor soți, convenit tocmai în perspectiva încheierii căsătoriei”¹, sau „un acord sentimental și intelectual asupra unei căsătorii”².

Cuvântul „logodi” reprezintă „a se lega de cineva” este de origine slavă, în timp ce „logodna” reprezintă ceremonia prin care partenerii din dragoste și iubire se angajează să se căsătorească, își promet solemn unul altuia că se vor căsători. Logodna creează o legătură între viitorii soți, pe care ei puteau s-o desfășure dacă era cazul. În trecut, oficierea logodnei reprezenta o etapă obligatorie în viața tinerilor, în care ei se apropiau și se cunoșteau reciproc. Perioada începea prin urmare, cu înțelegerea de a se căsători și se încheia prin căsătoria care urma să fie binecuvântată.

Până la sfârșitul secolului XIX logodna era considerată un eveniment esențial pentru cuplu și avea nu doar o semnificație personală, ci și implicații juridice. Logodna obliga cele două părți din punct de vedere legal la căsătorie, ruperea logodnei era nu doar un act reprobabil din punct de vedere moral, ci avea consecințe sociale, uneori chiar financiare. Reglementarea juridică a logodnei s-a impus din considerente practice, izvorâte îndeosebi din problematica restituirii darurilor reciproce cu ocazia ruperii logodnei. Definită drept o promisiune reciprocă de a încheia căsătoria, logodna era și ea supusă condițiilor de fond aplicabile încheierii căsătoriei, mai puțin în ceea ce privește avizul medical și autorizarea instanței de tutelă. Nu putem considera logodna ca o „precondiție” a căsătoriei, cum, de altfel, nici logodna, odată încheiată, nu se transformă automat în căsătorie.

De-a lungul timpului biserica a exercitat o influență puternică asupra populației, obiectivele sale majore fiind de a transmite și promova învățăturile Bibliei și de a supraveghea bunul mers al evoluției moral-creștine a credincioșilor. În conformitate cu dogma creștină, două persoane nu puteau trăi împreună decât dacă erau unite prin Taina Căsătoriei. Potrivit dogmelor bisericesti, căsătoria a fost instituită de Dumnezeu³.

Printre etapele premergătoare căsătoriei, un loc important îl ocupa logodna care reprezenta acordul scris al tinerilor prin care ei mărturiseau că: „voindu pe lege a pășii la Taina

¹ C.C. Hageanu, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, București, Editura Humanitas, 2012, p. 14.

² A. Rădulescu, Al. Costin, V. Grecu, V. Gaftoescu, C. Tegăneanu, Gh. Vlădescu-Răcosa, E. Herovanu, *Adunarea izvoarelor vechiului drept românesc scris – Codul Calimach*, Ediție critică, vol. III, București, Editura Academiei RPR, 1985, p. 90.

³ Ioan Floca, Sorin Joantă, *Drept bisericesc* (vol. I), Sibiu, 2006, p. 243.

Ana-Maria DEAK

căsătoriei, din bunăvoință și dragoste adevărată se iau la olată”¹.

Logodna reprezintă primul act prin care se arată în public dorința a două persoane de a se uni prin căsătorie, unii specialiști în dreptul canonic prezentând-o ca și amintirea și făgăduința nunții; ea are un scop nobil căci ea stimulează iubirea între viitorii soți întârziind căsătoria lor. Logodna avea scopul consolidării familiei, pentru a preîntâmpina eventualele divorțuri.

Lecturând contractele de logodnă din secolul al XIX-lea putem surprinde crâmpie din viața și mentalitatea țaranului român unde prevalau onestitatea, cinstea, respectul față de părinți. Deși erau oameni simpli, neștiutori de carte, de cele mai multe ori, rare erau cazurile de rupere a logodnei și doar din motive întemeiate.

În familia românească tradițională se respectau norme și valori religioase, relația părinte - copil se baza în primul rând pe autoritate, logodna/căsătoria fiind mai mult o problemă de familie, decât o problemă individuală. Logodnele erau aranjate de familiile viitorilor miri, uneori chiar fără știrea acestora. Tatăl tânărului era cel care cerea mâna fiicei de la tatăl acesteia, cuscrii erau deci cei care aveau putere de decizie. Evident, căsătoriile erau aranjate între familii de statut social sau financiar asemănător, pe criterii care nu aveau de-a face cu dragostea. Cererea în căsătorie se oficia în casa viitoarei mirese, iar pecetluirea acestui legământ se realiza adesea prin oferirea unui cadou impresionant, menit să despăgubească simbolic familia pentru pierderea fiicei.

Rolul preotului în comunitate era foarte important, un liant între aceasta și autorități, cu atribuții diverse: pastor, învățător, medic; persoana la care se putea apela, care-și oferea necondiționat sprijinul, cu vorba și fapta, era stâlpul comunității. Faptul că mariajul își păstrează în secolul XIX un caracter religios a crescut rolul preoților în încheierea căsătoriei. Preotul spovedea mirii, îi învăța despre datoriile creștine, vestea căsătoria de trei ori în biserică, oficia slujba religioasă, binecuvânta evenimentul și-l confirma atunci când nu existau piedici împotriva încheierii căsătoriei.

Biserica binecuvântează această veche datină printr-o slujbă scurtă, de obicei premergătoare cununiei, cele două săvârșindu-se de obicei împreună, după cum se putea face și separat înaintea cununiei, în alt loc și la altă dată. Faptul că Biserica acceptă săvârșirea Logodnei separat de Taina Cununiei, în cazul în care tinerii doresc să-și pecetluiască hotărârea de a trăi unul cu celălalt pentru totdeauna, se realiza printr-o binecuvântare a acesteia. Prin oficierea slujbei religioase, considera că nunta este săvârșită jumătate, urmând ca cealaltă jumătate să se săvârșească cu ceremonia propriu-zisă. Ospățul de logodnă reprezenta ultima etapă din ritualul de logodnă. El era organizat de părinții fetei și prieteni, vecini, rude, invitați să participe. Logodna devenea însă legătură de nedesfăcut numai după citirea „sfintelor molitve”, adică după ceremonia religioasă. Logodna nu putea fi desfăcută decât de Biserică pentru anumite motive prevăzute de Pravilă, cum ar fi: fata însărcinată cu altul, vârsta mai mică decât cea admisă, îndrăcirea unuia dintre logodnici, dorința unui logodnic de a se călugări, etc.².

În practică, multe dintre logodne se desfășeau din pricina opoziției unuia dintre logodnici sau a părinților. La desfacerea logodnei, vinovatul trebuia să restituie tot ce a primit de la celălalt logodnic și adesea trebuia să plătească și daune. Înaintea elaborării contractelor de logodnă preotul purta discuții cu viitorii miri, pe care îi îndruma și le oferea sfaturi pentru a

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANB-N), *Oficiul parohial Sângeorz-Băi*, dos. 20, f.37.

² *Biserică, sexualitate, căsătorie și divorț în Țara Românească în secolul al XVIII-lea*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 171-172.

Mentalitatea românească privind logodna din zona Sângeorzului în secolul al XIX-lea

avea o căsătorie lungă și fericită, - ferită de tentațiile vremii – patima alcoolului regăsindu-se pe primul loc, urmată de violența fizică, frecvente în aceea perioadă în comunitățile rurale. Contractele de logodna erau acte oficiale, redactate de obicei de preot, de multe ori acesta fiind singurul care știa să scrie și să citească; pentru eficacitate, preotul era cel care scria totul, inclusiv semna în numele mirilor la sfârșitul actului, pe baza celor declarate de miri și având de față martorii.

Textul era cam același, diferea puțin prin adăugarea sau omiterea unor cuvinte; cei doi tineri doritori să își unească destinele erau întrebați pe rând, dacă „fără a fi silitu de cineva”¹ și doar din dorința lor comună „se iau la olaltă”². În contractul de logodnă erau trecuți, de regulă, 4 martori, preotul și părinții acestora, precum și obligațiile morale ale viitorilor miri „voiu cu dansa a viețui până la moarte”³. După redactarea actului, mirii, martorii și preotul paroh îl semnau, trecând data la care a fost încheiat și localitatea. În funcție de conștiinciozitatea preotului mai puteau fi trecute date despre vârsta mirilor, a martorilor, precum și statutului social al acestora și, localitatea de proveniență.

Pentru a înțelege mai bine rolul și importanța contractelor de logodnă redăm unul integral⁴.

Contract de logodnă!

Prin care subscrisul June adevăresc, cum că voindu pe lege a pășii la S⁵. Taină a căsătoriei, din bunăvoință și dragoste adevărată, precum și a maicei buna învoire și coînțelegere, fără a fi silitu de cineva, am hotărîtu am lua de soție în căsătorie pe fata fecioară⁶ Ioana Marica și voiu cu dansa a viețui până la moarte, aceasta a noastră ambelor părți învoire și hotărâre, neștiind scrie, o întărim cu punerea degetului pe crucea făcută, înaintea numelor noastre în fața acestor două mărturi, care asemenea întărăsc.

Cosma Oanea 40 ani – martori Simeon Tahisch – mire cu obsitul⁷

Ștefan Oanea 35 ani - martori Docea Tahisch 50 ani maica mirelui

Asemenea și eu subscrisa voindu pe lege a pășii la S Taină a căsătoriei, din buna voință și dragoste adevărată, precum și a părinților mei învoire și coînțelegere, fără a fi silită de cineva, am hotărât ami lua de soț în căsătorie pe Junele Simeon Tahisch, și voiu a viețui cu el până la moarte. Această a noastră învoire și hotărâre neștiind noi a scrie o întărim cu punerea degetului pe crucea făcută înaintea numelelor noastre în fața acestor două mărturi care asemenea întărăsc.

Sângeorz în 21 ianuarie 1859

Cosma Oanea – 40 ani - martori

Ștefan Oanea – 35 ani – martori

Ioana Marica – mireasa

Zaharia 49 ani și Crina Marica 45 ani
părinții miresei

Corram me⁸

SimeoneTancu – paroch locale, Compuitoriu și scriitoriu de nume⁹

¹ *Ibidem*, f.5.

² *Ibidem*, f.6.

³ *Ibidem*.

⁴ SJANB-N, *Oficiul parohial Sângeorz-Băi*, dos. 20, f.8.

⁵ Sfânta.

⁶ Nemăritată.

⁷ Apt de căsătorie.

⁸ Întărăsc/validează cele scrise mai sus.

⁹ Întocmit și elaborat.

Alexandru Odobescu și meseriașii și muncitorii români din Bistrița-Năsăud

Între distinșii oaspeți care au vorbit la solemnitatea sfințirii pietrei fundamentale a casei Reuniunii meseriașilor, comercianților și muncitorilor români din localitate și despre care am relatat la timp, a fost și dl. Ștefan Peneș, secretarul Centralei Reuniunilor de industriași, meseriași, comercianți și muncitori români din Ardeal, Bucovina, Banat, Crișana și Maramureș. Amintind de începutul acestei reuniuni din localitate, domnia-sa crede că ea datează cu mulți ani înainte de 1900, de când se susține că și-a început activitatea. Afirmatia aceasta corespunde într-un tot adevărului. În afară de dovezile aduse de dl. Ștefan Peneș în sprijinul acestei afirmații, mai este una. Dl. Ștefan Lupu, profesor la Liceul „Alexandru Odobescu” din localitate, un pasionat cercetător al trecutului românesc din acest colț de țară, a amintit-o zilele trecute, făcând legătura cu cele spuse de dl. Peneș, într-un articol publicat în gazeta locală „Săptămâna”, de sub direcția sa.

Iată ce scrie domnia-sa în acest articol:

Alexandru Odobescu a petrecut o lună, în vara anului 1894, la Sângeorz-băi, din județul Năsăud. Călătoria și șederea lui în aceste părți le-a descris în scrisorile ce le-a trimis de aici, în franțuzește, soției sale rămasă acasă. Scrisorile acestea au fost reproduse în revista „Convorbiri literare”, unele în 1915, altele în 1934. Au fost din nou publicate în ediția scrierilor lui Alexandru Odobescu, apărută la Fundațiile Regale și întocmită de dl. prof. Scarlat Struțeanu. Astfel, în scrisoarea, datată din Sângeorz-Băi la 11/23 iulie 1894, Odobescu spune că de la Cluj a plecat cu trenul la Bistrița. ajuns aici, dă, din întâmplare, peste un banchet oferit de locuitorii unguri din localitate ministrului de interne Hieronimy, venit la vânatoare prin părțile acestea.

A doua vizită la Bistrița, Odobescu a făcut-o la înapoierea în țară. A venit din nou aici, mai mult din dorința de a vedea „târgul Bulgiului”, la care se adună, în fiecare an, multă populație românească, iar flăcăii și fetele de țărani români joacă multe jocuri românești. Autoritățile ungurești au oprit însă jocurile. Cu ocazia acestei vizite, Odobescu a fost condus de mai mulți intelectuali români la o petrecere, unde a văzut și o piesă, jucată de tineri meseriași și muncitori români din localitate.

Las să urmeze, în traducere românească, scrisoarea aceasta cu data de 2 august 1894:

„Ieri, pe un timp frumos, ce mă făcea să regret foarte mult că părăsesc această localitate (adică Sângeorz-Băi), unde șederea, când nun este frig, este cât se poate de plăcută, am plecat după amiază spre Bistrița, fără gând de întoarcere... La Bistrița, unde am ajuns către orele 6, m-am dus să văd târgul de țară, dar poliția ungurească, foarte bănuitoare, a împiedicat dansurile care se obișnuiesc aici, la târg, în grupe mari de oameni. Abia am văzut o mică *Someșană* care făcea, cel puțin, cât cea din Sângeorz. Aici, la hotel, am aflat, în sfârșit, un pat cu somieră, fructe: piersici și struguri, de asemenea mi-am luat adio de la frumoșii păstrăvi ai munților, care erau superbi, excelenți și ieftini la Sângeorz.

Alexandru Odobescu și meseriașii și muncitorii români din Bistrița-Năsăud

Aici am fost primit foarte amabil de toate somitățile române pe care le cunoscusem la Sângeorz. Aseară, cu toate că eram bolnav de obosit, m-au condus într-o sală, cu o scenă improvizată și cu un public numeros, din câțiva intelectuali români cu soțiile lor și 200-300 de țărani și muncitori români din Bistrița, unde s-a jucat de către tineri și fete de zidari și tâmplari din localitate o piesă națională locală. Treaba mergea târâș-grăpiș. Iar, în sfârșit, se vedea multă bunăvoință și arăta că acești muncitori și săraci, care nu văzuseră în viața lor teatru, sunt mult mai luminați decât colegii lor din Vechiul Regat”.

Reiese deci, că Reuniunea meseriașilor, comercianților și muncitorilor români din Bistrița, își are începutul în vremuri mai îndepărtate decât s-a știut până acum. În casa pe care meseriașii își vor ridica-o, despre care am scris și scriem în altă parte a ziarului nostru, va trebui eternizată această înaltă vizită pe care a făcut-o ilustrul scriitor Alexandru Odobescu. Această deosebită cinste nu trebuie dată uitării¹.

Vila Haliță, locul unde a fost găzduit Alexandru Odobescu

(Solomon Haliță, a fost un pedagog, publicist și artizan al Marii Uniri, născut în 17.04.1859 la Sângeorz-Băi – decedat 1 decembrie 1926);

Carte poștală editată de Frații Brecher din Sângeorz-Băi,
nedată, necirculată (circa 1930)

- Colecția personală Cornel Rusan -

¹ *România*, București, Anul I, 1938, nr. 131, p. 10.

Parcursul școlar a lui Laurențiu Oanea în cadrul gimnaziul grăniceresc năsăudean

ALEXANDRU DĂRĂBAN

S-a născut pe 16 august 1888, la Sângeorzul Românesc, județul Bistrița-Năsăud. Era fiul lui Pantelimon și Pelagia Oanea, de confesiune greco-catolică, cu domiciliul pe Strada Principală nr. 121. Moașă la naștere i-a fost Irina Isip Lazar, iar nași la botez Vasile și Saveta Măriuș. A fost botezat de preotul greco-catolic local Silviu Sohorca care a făcut și înscrierea în Matricula Botezaților¹.

Clasele primare le urmează în locurile natale în cadrul școlii confesionale². Între 1899-1907 urmează Gimnaziul superior fundațional din Năsăud care, mai târziu va deveni Liceul Grăniceresc. Ne vom opri cu cercetarea asupra acestei perioade de la gimnaziul năsăudean, mai bine-zis a parcursului său școlar în toți acești ani.

Primul an de studii la acest gimnaziu a fost anul școlar 1899/1900. Dirigintele clasei a fost profesorul Teodor Șimon³. În clasificarea elevilor de la sfârșitul anului școlar era trecută *confesiunea* din care făcea parte, cu privire la *purtarea morală* și cu privire la *progresul în studii*. Clasificarea la *purtarea morală* era: *bună, legală, puțin legală și rea*. La *progresul în studii* era: *eminent, bun, suficient și nesuficient*.

După cum am mai amintit Laurențiu Oanea era de confesiune greco-catolică, iar printre colegii lui erau și de alte confesiuni ca: greco-orientali (ortodocși), romano-catolici, luterani, reformați și izraeliți⁴.

În ceea ce privește pe Laurențiu Oanea *purtarea morală* era bună. Obiectele de învățământ studiate erau împărțite în *ordinare* și *extraordinare*. La obiectele ordinare a obținut următoarele calificative:

- Religiunea: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Geografia: eminent.
- Istoria națională: eminent.
- Matematica: eminent.
- Geometria descriptivă: eminent.
- Gimnastica: legală.
- Caligrafia: legală.

Obiectele extraordinare care erau în programa de studii erau: Muzica vocală, unde a obținut calificativul eminent și Muzica instrumentală, la care nu a participat (nefiind obligato-

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANB-N), fond *Registrelle parohiale de stare civile, Oficiul parohial greco-catolic Sângeorz-Băi, Matricula Botezaților nr. 1138, anii 1879-1890*, p. 106 v.-107, poz. 70.

² Iustin Sohorca, *Restituiri* (Editori Alexandru Dărăban și Florin Hodoroga), Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, p. 107.

³ *Raportul al XXXVII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1899/1900* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituitor), Bistrița, 1900, p. 9.

⁴ *Ibidem*, p. 48.

Alexandru DĂRĂBAN

rie)¹.

În anul școlar următor, 1900/1901 l-a avut ca diriginte pe Alexandru Haliță, născut și acesta în Sângeorzul Românesc². În acel an școlar a fost scutit de la plățirea didactrului³ de câte 6 coroane⁴.

Purtarea morală i-a fost bună, iar la obiectele de învățământ ordinare a avut următoarele calificative:

- Religiunea: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Geografia: eminent.
- Istoria națională: eminent.
- Matematica: eminent.
- Geometria descriptivă: eminent.
- Gimnastica: eminent.
- Caligrafia: legală.

La Muzica vocală a fost clasificat ca eminent, iar la cea instrumentală n-a participat⁵.

În anul școlar 1901/1902 l-a avut ca diriginte pe Ștefan Scridon⁶, fiind scutit și de această dată de plata didactrului de 6 coroane⁷.

Purtarea morală i-a fost bună, iar la obiectele ordinare studiate a avut următoarele clasificări:

- Religiunea: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Limba germană: eminent.
- Istorie: eminent.
- Geografia: eminent.
- Matematica: eminent.
- Geometria descriptivă: eminent.
- Gimnastica: eminent.

A fost clasificat ca eminent la muzica vocală⁸.

În următorul an școlar, 1902/1903, l-a avut ca diriginte pe Vasile Bichigean⁹, scutirea de plata didactrului de 6 coroane fiind menținută¹⁰.

¹ *Ibidem*, p. 49.

² *Raportul al XXXVIII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1900/1901* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituator), Bistrița, 1901, p. 21.

³ Taxă școlară.

⁴ *Raportul al XXXVIII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1900/1901* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituator), Bistrița, 1901, p. 46.

⁵ *Ibidem*, p. 61.

⁶ *Raportul al XXXIX-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1901/1902* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituator), Bistrița, 1902, p. 85.

⁷ *Ibidem*, p. 104.

⁸ *Ibidem*, p. 119.

⁹ *Raportul al XL-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1902/1903* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituator), Bistrița, 1903, p. 74.

¹⁰ *Ibidem*, p. 91.

Parcursul școlar a lui Laurențiu Oanea în cadrul gimnaziului grăniceresc năsăudean

În ceea ce privește purtarea morală, i-a fost bună, iar la celelalte discipline din programa școlară a obținut următoarele calificative:

- Religiunea: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Limba germană: eminent.
- Istoria Ungariei: eminent.
- Istoria naturală: eminent.
- Matematica: eminent.
- Geometria descriptivă: eminent.
- Gimnastica: eminent.

Totodată și la muzica vocală e fost eminent¹.

În anul școlar 1903/1904 îl are diriginte pe același profesor, Vasile Bichigean², fiind propus din partea conferinței profesionale cu scutirea didactului pe întreg anul școlar³.

În acest an purtarea morală a fost bună, la progresul general la toate obiectele de studiu a fost eminent⁴.

În următorul an școlar, 1904/1905 este menținut același diriginte, Vasile Bichigean⁵, fiind scutit și de această dată de la plățirea didactului. A mai primit un ajutor de 20 coroane din partea Fundației „Maxim Lica” din Sângeorgiul Român, beneficiind de asemenea ajutoare și alți sângeorzeni, elevi ai gimnaziului: Algeorge Flore, Șorobetea Aurel și Mărcuș Octavian⁶.

În ceea ce privește purtarea morală, aceasta a fost bună, iar la celelalte obiecte de studiu, progresul în general a fost eminent⁷.

Profesorul Virgil Șotropa i-a fost diriginte în anul școlar 1905/1906⁸, primind ca ajutor prânzul gratuit pe tot anul de la „Masa studenților” și beneficiind și de scutirea plății didactului de 6 coroane⁹.

Purtarea morală a fost clasificată ca bună, iar la celelalte discipline a obținut calificativele:

- Religiune: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba greacă: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Limba germană: eminent.
- Studii suplimentare (literare, desen): nu a participat nefiind obligatorii.
- Istoria: eminent.

¹ *Ibidem*, p. 102.

² *Raportul al XLI-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1903/1904* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituitor), Bistrița, 1904, p. 81.

³ *Ibidem*, p. 98.

⁴ *Ibidem*, p. 117.

⁵ *Raportul al XLII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1904/1905* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituitor), Bistrița, 1905, p. 20.

⁶ *Ibidem*, p. 36.

⁷ *Ibidem*, p. 68.

⁸ *Raportul al XLIII-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1905/1906* (publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituitor), Bistrița, 1905, p. 35.

⁹ *Ibidem*, p. 48.

Alexandru DĂRĂBAN

- Fizica: eminent.
- Matematica: eminent.
- Gimnastica: bun.

În cadrul materiilor extraordinare în acest an au fost incluse:

- Muzica vocală: suficient.
- Limba franceză: eminent.
- Desen cu mâna liberă: eminent¹.

În ultimul an de gimnaziu l-a avut diriginte pe Grigore Pletosu², primind un ajutor de 20 coroane de la Fundația „Maxim Lica” din Sângeorgiul Român, apoi prânzul gratuit pe tot anul de la „Masa studenților” și scutit de la plata didactului³.

Clasificarea privind purtarea morală a fost bună, obținând apoi la disciplinele ordinare următoarele calificative:

- Religione: eminent.
- Limba română: eminent.
- Limba latină: eminent.
- Limba greacă: eminent.
- Limba maghiară: eminent.
- Limba germană: eminent.
- Studii suplimentare (literare, desen): nu a participat nefiind obligatorii.
- Istoria: eminent.
- Matematica: eminent.
- Fizica: eminent.
- Gimnastica: n-a fost obligatorie.

La cele extraordinare a obținut calificativele:

- Muzica vocală: bun.
- Desen cu mâna liberă: eminent.
- Limba franceză: eminent⁴.

A mai fost premiat de către Societatea școlarilor pentru activitate literară și, totodată, pentru progres distins și purtare bună⁵.

A urmat susținerea examenului de maturitate la care au fost admiși 34 de candidați, constând din disciplinele Limba română, Limba maghiară, Limba latină și Matematică⁶. Laurențiu Oanea, în urma examenelor susținute, a obținut calificativul de *matur cu eminență*, alegându-și cariera juridică⁷.

Concluzionând, anii petrecuți la gimnaziul năsăudean se caracterizează în majoritate cu calificativul *eminent* și cu purtarea morală *bună*, îndreptându-și pașii către cursurile Facultății de Drept din Cluj, frecventând până în 1911 și Universitatea din Budapesta.

¹ *Ibidem*, p. 68.

² *Raportul al XLIV-lea despre Gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1906/1907*(publicat de Ion Gheție, director gimnaziu substituitor), Bistrița, 1905, p. 31.

³ *Ibidem*, p. 42.

⁴ *Ibidem*, p. 63.

⁵ *Ibidem*, p. 64.

⁶ *Ibidem*, p. 70-71.

⁷ *Ibidem*, p. 73.

RESTITUIRI

Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană

MAXIM POP

La 22 octombrie se ținu a cincea ședință în care, la propunerea comisarilor, se citi o nouă formulă de credință compusă de către episcopii cei mai de frunte, care se citise și aprobase de către episcopi în seara precedentă. Legații pontificali dificulară¹ expresia despre Christos, că e *din două naturi* și nu *în două naturi*, cum s-a exprimat pontificele în epistola către Flavian și pretinseră să se țină de epistola pontificalului sau să li se deie credenționalele ca să se ducă și să poată țină un sinod în Occident. Comisarii propuseră să se aleagă 6 episcopi din Orient, 3 din Pont, 3 din Iliria și 3 din Tracia care să convină în oratoriu cu Anatoliu și legații, să compună o nouă formulă care să îndestulească pe toți și, așa, să pună capăt discuțiilor celor lungi. Împăratul încă a decis ca sau să se primească propunerea sau se va ține un sinod în Occident. Dezbătându-se mai mult asupra obiectului, se rugară

comisarii ca împreună cu 22 episcopi aleși ca comisie inclusivă, legații pontificali să meargă în oratoriu. În ceea ce privește punctul de diferență despre Christos s-a decis cum că: *Isus Christos este Dumnezeu adevărat și om adevărat de o ființă cu Tatăl după dumnezeire, de o ființă cu noi după omenire, asemenea întru toate afară de păcat... domn și unul născut fiu (a lui Dumnezeu) în două naturi fără amestecare, fără schimbare, fără despărțire, fără separare* (Schwetz, Theologia dogm. Vol. II, pag. 257).

Aprobându-se întru toate formula satorită în comisie, comisarii observară cum că cele satorite și aprobate de părinții sinodului se vor comunica împăratului, cu aceasta s-a terminat ședința a cincea.

În ședința a șasea, ținută la 25 octombrie, s-a prezentat în sinod împăratul Marcian cu împărăteasa și mai mulți demnitari. Împăratul ținu o vorbire mai întâi în limba latină, după aceea în limba grecească, arătând că intenția sa cu convocarea sinodului a fost să se conserve curățenia credinței, care venise în pericol prin avariția și ambiția unor oameni. Mai încolo zise cum că nu e de a se primi altă doctrină despre misterul întrupării decât aceea pe care o au învățat părinții din Niceea în simbolul lor și Sfântul Leon în epistola către Flavian. A voit a participa la sinod după exemplul lui Constantin numai pentru a întări credința, iar nu pentru a

¹ Îngreunară.

Maxim POP

face oarecare forță. fiind împăratul vorbirea, urmară aclamările îndatinate și după aceea citi arhidiaconul Aetiu formula statorită în ședința de mai înainte. A fost scrisă de 366 episcopi, în frunte cu legații pontificali. Diogene din Cyzicus și alți 14 mitropoliți au scris și pentru sufraganii lor absenți. punându-se scrisoarea pe altar, întreba împăratul cum că făcutu-s-a declarațiunea scrisă cu consensul tuturor, episcopii toți răspunseră cum că au scris-o pentru că în dânsa au cunoscut învățătura apostolilor. După aceea zise împăratul cum că „pentru de a evita pe viitor orice protest pentru despărțire (dezbinare) tot acela care prin credință excită cearta publică de va fi privat să se exileze din Constantinopol, de va fi oficial să se demisioneze, de va fi cleric, să se depună”. Cu aceasta s-a învoit tot sinodul.

Împăratul a făcut sinodului unele propuneri din care s-au format trei din canoanele statorite în acest sinod, asemenea a propus ca Calcedonul să-l ridice la demnitatea de metropolă, însă numai honoris causa, fără a prejudicia drepturilor metropolei din Nicomidia.

Ședința a șaptea, a opta și a noua s-au ținut în 26 octombrie. În a șaptea s-au aprobat împăciuirea făcută între Maxim din Antiohia și Juvenal din Ierusalim, în urma căreia jurisdicția lui Juvenal are să se extindă peste cele trei Palestine, iar a lui Maxim peste ambele Fenicii și Arabia. Acest din urmă a condiționat împăciuirea de la aprobarea pontificalui. În ședința a opta s-a pertractat cauza lui Teodoret, episcopul din Cyrus, pe care l-a depus Dioscor cu sinodul său fără să fi fost de față, iar pontificele Romei aflându-l nevinovat l-a primit în comuniunea sa. Sinodul l-a restituit în scaunul său după ce a condamnat eresul lui Nestorie și a scris formula credinței. „Dumnezeu a judecat prin gura lui Leon” strigară episcopii.

Ședința a noua s-a ocupat de afacerea episcopului Ibas din Edesa, pe care asemenea l-a fost depus Dioscor. Pertractarea s-a continuat și în ședința a zecea. Și acesta a fost restituit, iar lui Nonus, care fusese pus în locu-i, i s-a lăsat demnitatea episcopescă până se cerca mai de aproape în un sinod provincial despre alegerea lui. Ședința a unsprezecea până la a patrusprezecea, inclusiv, s-a ocupat numai de lucruri personale. Din acelea se vede că în unele locuri erau câte doi episcopi în același scaun episcopesc, cum a fost în Efes și în dieceza Perha din Siria.

Ședința a cincisprezecea s-a ocupat de investirea scaunului episcopesc din Constantinopol cu anumite privilegii. Nu pentru întâia dată s-a ivit pofta episcopului din Constantinopol de a-și câștiga jurisdicție asupra tuturor episcopilor din Orient. Acesta a fost un loc vechi și nou de jure, dar după uz au și exercitat oarecare jurisdicție asupra celorlalți episcopi orientali, cum s-a arătat și mai sus. Anatoliu, episcopul de acum, a voit ca ceea ce s-a uzat numai să devină lege și încă să se mai lărgească cercul puterii de cum a fost în uz. Ocazia era binevenită. Episcopul din Alexandria a fost depus și în locu-i nu se alesese altul. Maxim din Antiohia a fost ordonat de către Anatoliu și era foarte adict acestuia. Episcopul din Heraclea și totodată mitropolitul Traciei era absent. Bassian și Ștefan, ambii preținși episcopi ai Efesului, au fost depuși și așa n-a fost nici un mitropolit din Asia prezent. Cel din Pont, Talasiu episcopul Cesariei a fost primit numai din grația între episcopi și așa n-a avut curaj a face opoziție.

Singuri, legații pontificali au avut tăria a se opune unor decizii aduse în detrimentul celorlalți mitropoliți. Canonul 28, ultimul din canoanele sinodului de la Calcedon, suna așa: „Urmând întru toate prescrișelor Sfinților Părinți și cunoscând canonul celor 150 episcopi care, de curând s-a citit, decidem și am decis și noi în privința prerogativelor sale, pentru că a fost cetate împărătească și din aceeași considerație mișcați, au recunoscut cei 150 episcopi asemenea prerogative și prezentului scaun din Roma Nouă judecând cu bun temei, cum că cetatea care e onorată prin împărăție și senat (ad. unde reșede împăratul și senatul) și care se bucură de asemenea prerogative (se înțelege civile) ca cetatea împărătească cea veche trebuie să se înalțe și în privință bisericască și să fie a doua după ea. Și, adică, să se ordoneze de către

Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană

prezentul scaun din Constantinopol amintit mai înainte din diecezele Pont, Asia și Tracia numai mitropoliții și episcopii ținuturilor din acele dieceze, care (ținuturi) au căzut sub potestatea bărbaților, pe când firește fiecare mitropolit a numitelor dieceze ordonează pe episcopii eparhiali împreună cu ceilalți episcopi ai eparhiei, precum e prescris în canoane. Mitropoliții numitelor dieceze însă să se ordoneze, cum s-a zis, de către arhiepiscopul din Constantinopol după ce s-a făcut conform datinii alegerea în unire și i s-a raportat despre ea¹.

La plăsmuirea acestui canon n-au fost de față nici comisarii nici legații. În ședința a șaisprezecea ținută în 1 noiembrie legații pontificali s-au adresat către comisari cerându-și cuvânt și în numele tuturor a vorbit legatul Paschasin următoarele: „împărații s-au năzuit să restituie unitatea credinței în toate bisericile, mai multa îngrijire au dovedit întru aceea ca să nu mai erupă iarăși certuri între episcopi. Ieri, însă, după ce s-au dus măriile voastre, ca și puținătatea noastră să se fi decis ceva, ce după părerea noastră e în contra canoanelor și a ordinii bisericesti. Ne rugăm ca aceea să se citească acum”. Comisarii au ordonat citirea, iar arhidiaconul Aetiu observa cum că este datina la sinoade de a se dezbate și decide după rezolvarea lucrurilor principale și alte lucruri necesare. Noi, biserica din Constantinopol, am avut de pertractat ceva, am rugat pe episcopii veniți de la Roma să participe, însă dâșii au refuzat afirmând că spre aceasta n-au ordin. Ne-am îndreptat către înălțimea voastră și ați dispus să se pertracteze afacerea. După ce v-ați depărtat s-au ridicat episcopii prezenți și au pretins pertractarea. Aceasta a decurs nu în ascuns și pe furiș, ci canonic și în ordine. După aceasta s-a citit canonul al 28-lea. După citire a pretins legatul Lucentiu să se cerce cum că oare n-au fost forțați episcopii să subscrie? Episcopii au răspuns: „Nimenea a fost forțat”. Lucentiu observa: „Afară de aceea au lăsat la o parte canoanele celor 318 episcopi și au amintit numai pe a celor 150 care nu sunt susceptibile între actele sinodale și s-au făcut numai de 80 de ani. De cumva dâșii (episcopii din Constantinopol) au gustat atât de îndelungat aceste prerogative, pentru ce se cer acelea acum? De cumva le-au gustat vreodată, pentru ce se mai cer”? La acestea nu s-a dat răspuns. Arhidiaconul Aetiu însă zise: „De cumva au (legații) oarecare instrucțiune asupra acestui obiect, s-o comunice”. Bonifaciu răspunse: Pontificele, între altele, ne-a prescris următoarele (citi apoi din document): „să nu concedeți să se veteme oarecum decizia părinților și trebuie să păstrați în tot modul vaza persoanei noastre. Și de cumva unii, bazându-se pe strălucirea cetăților sale, ar voi să-și aroge ceva, trebuie să respingeți cu tăria cuvenită”. Comisarii provocară acum pe ambele partide să citească canoanele. Legatul Paschasin citi canonul 6 și 7 de la Niceea, iar arhidiaconul Aetiu numai al șaselea fără cuvintele introductive: „Biserica romană a avut totdeauna primatul”. După aceea se citi decretul sinodului constantinopolitan ținut sub Nestorie care se încheia așa: „totuși să aibă episcopul din Constantinopol rangul prim de onoare după episcopul Romei, pentru că cetatea aceea e Roma Nouă”. Iar acum să se cerce că oare intenția lui Anatoliu corespunde sau e în contra canoanelor și anume: ca episcopul Constantinopolului căruia i s-a dat primatul de onoare și nu de jurisdicție, poate lua și drepturile exarhilor și celor dintâi episcopi din Asia, Pont și Tracia? În loc de a face aceasta, comisarii întrebară pe episcopii din Asia și Pont că au scris de bunăvoie sau forțați? Ei răspunseră cu au scris de bunăvoie. Mitropolitul din Pont, Talasiu, n-a scris. Eusebiu din Dorileu observă: Eu am scris de bunăvoie pentru că canonul acesta l-am citit, când am fost la Roma, pontificelui în prezența clericilor constantinopolitani și dânsul l-a primit, aici se înțelege canonul sinodului constantinopolitan care dă acestei cetăți rangul de onoare după Roma, ceea ce au conces și legații pontificali în sinodul din Calcedon. Întrebarea însă n-a fost despre rangul de onoare, ci despre aceea cum că s-a aprobat, moare rangul acela dat-a drept să despoaie pe alții de jurisdicția lor. Comisarii au provocat acum pe

¹ *Preotul Român*, Gherla, Anul XV, 1889, nr. 7, p. 267-271.

Maxim POP

cei care n-au subscris să declare. Eusebiu de Ancyra declară că nu voiește a se sili la ordinarea episcopilor Galatiei, deși are drept numai cetățile să nu mai plătească, pentru că dânsul însuși a plătit o datorie întregă a predecesorului său. Filip, prezbiter din Constantinopol, observa: „acest abuz s-a ridicat acum prin canoane”, iar Eusebiu reflecta: „Mulțămită lui Dumnezeu Anatoliu este onest, însă poate muri și atunci se introduce altă praxă”.

Deci, din cei care n-au subscris niciunul direct la întrebarea pusă, totuși comisarii au făcut următorul rezumat: „Din cele care s-au pertractat și s-au vorbit, recunoaștem cum că primatul înainte de toate și rangul de onoare cel mai de frunte e de a se conserva după canoane arhiepiscopul Romei Vechi, însă și arhiepiscopul Romei Noi trebuie să aibă aceleași prerogative de onoare și să aibă dreptul de a ordina pe mitropoliții din provinciile Asia, Pont și Tracia și anume în modul următor: în fiecare mitropolie alege clerul, proprietarii de pământ și bărbații mai însemnați împreună cu toți episcopii provinciei sau cu cea mai mare parte pe acela pe care-l țin demn să fie episcopul mitropoliei. Despre aceasta se referă toți alegătorii arhiepiscopului din Constantinopol și stă în puterea acestuia a-l provoca să vină și să-l ordoneze acolo (în Constantinopol) sau a-i da concesiune să ordoneze în provincie. Episcopii cetăților de rând să se ordoneze de către toți episcopii provinciei sau de către majoritatea acelorora, având după canoane mitropolitul putere spre aceasta fără ca să participe arhiepiscopul din Constantinopol. Așa percepem noi lucrul. Sfântul Sinod să-și spună părerea”. Episcopii strigară: „aceasta e părerea corectă, așa zicem cu toții, așa voim cu toții, aceasta e judecata adevărată... ne rugăm să ne demiteți!” după aceasta legatul Lucentiu zise următoarele: „Scaunul apostolic a ordonat ca toate să se pertracteze în prezența noastră, de cumva s-a întâmplat ceva ieri în contra canoanelor, ne rugăm de înălțimea voastră să anulați aceea. De cumva nu, atunci trebuie să se înfiereze aceste acte, ca să știm ce se referăm apostolicului episcop care stă în fruntea bisericii întregi, spre a putea decide aceasta despre vătămarea scaunului sau despre vătămarea canoanelor”. Aceste cuvinte s-au luat la protocol și comisarii au încheiat dezbaterile cu cuvintele: „ce am propus noi mai înainte a primit sinodul întreg”. Cu aceasta s-a închis conciliul de la Calcedon, care a ținut trei săptămâni.

Făcându-se acum o reprivire peste decursul sinodului din punct de vedere a năzuințelor episcopilor din Constantinopol, ajungem la următorul rezultat: încă de pe timpurile lui Constantin au năzuit episcopii din Constantinopol ca să-și acuire prerogative față de ceilalți episcopi din Orient. S-a întâmplat că multe cetăți au cerut episcopii de la arhiepiscopul din Constantinopol. Mai de multe ori au fost cazuri că episcopii din alte ținuturi s-au adresat cu plânsori la împăratul care le-a decis sau el sau le-a transpus spre decideră episcopului din reședință, care iar le-a decis singur sau cu așa numitul... Afară de aceea episcopul reședinței având influență la curte avea vază mare în Orient și de aici a urmat ca dânsul în multe cauze, mai ales de ceartă, a fost chemat să participe la sinoade și afară de provincia Traciei. În atari cazuri purta dânsul prezidiul.

Acest uz a prins rădăcini mai tari chiar sub Chrisostom despre care zise Teodoret cum că a guvernat trei dieceze: Tracia, Asia și Pontul cu 28 de provincii. Tot Chrisostom a ținut în anul 400 o ședință cu sinodul pentru depunerea lui Antoniu, exarhul din Efes și a prezidat în același an în sinodul din Efes în care s-au depus 6 episcopi din Asia pentru simonie și s-a pus Heraclid episcop în scaunul episcopesc din Efes. Mai încolo a ordonat episcopi și pentru scaunele episcopesci din Bitinia, va să zică a exercitat drepturi de patriarh asupra exarhatului din Asia proconsulară și în Bitinia. Asemenea, se știe despre Attic, al doilea următor lui Chrisostom cum că și-a exoperat o lege în puterea căreia putea să ordoneze pe mitropoliți și afară de provincia Traciei. Atari cazuri singuratece au mai fost, însă au fost numai cazuri singuratece din care drepturi jurisdicționale nu s-au putut deduce, cu atâta mai tare că nici Orientul nu le-a aprobat, dovadă împrejurarea că și chiar arogarea de atari drepturi în contra canoanelor încă

Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană

figurează între punctele de acuzare ridicate contra lui Chrisostom. Și Anatoliu și-a arogat drepturi jurisdicționale chiar asupra scaunului patriarhal din Antiohia, care e cu mult mai vechi decât cel din Constantinopol, ordinând de episcop pentru acest scaun pe Maxim în locul lui Domn, care a fost depus în conciliabul din Efes.

Năzuințele lui Anatoliu au fost cunoscute și în Roma, de aceea pontificele a dat legaților săi instrucțiune cum că de cumva, unii bazându-se pe strălucirea scaunului lor episcopesc, ar voi a-și aroga ceva, să se apere din rășputeri. Chiar și în sinodul din Calcedon s-a arătat oarecare nemulțumire față de pretențiile scaunului constantinopolitan așa la capătul ședinței a patra casându-se decizia lui Anatoliu adusă de el și sinodul în cauza lui Photiu din Tyr și în ședința a unsprezecea, în care s-au rugat episcopii exarhatului din Asia, ca în viitor episcopul din Efes să nu se ordoneze prin cel din Constantinopol. Nici în ședința a treisprezecea nu s-a făcut destul dorinței lui Anatoliu, care voia să i se recunoască dreptul patriarhal în Bitinia, cu toate acestea în ședința a cincisprezecea a exoperat primirea canonului 28. Ca introducere la aceasta au fost canoanele 9 și 17. Dintre acestea cel dintâi dispune ca în proces contra episcopului propriu e de a se îndrepta la sinodul provincial, în proces contra mitropolitului la exarhul (mitropolitul suprem), a provinciei sau la scaunul (episcopal) din Constantinopol. Iar al doilea vorbind despre împărțirea comunelor la dieceze concede cum că un episcop să poată aduce lucrul – dacă l-a scurtat mitropolitul său – la exarh sau la scaunul constantinopolitan.

Prin aceasta se dau unele drepturi patriarhale episcopului din Constantinopol, însă acestea numai în mod facultativ.

Considerând acum motivele cuprinse în canonul 28 vom vedea cum că acestea sunt lipsite de baze istorice. Aici nu stă aceea cum că părinții au dat drepturi patriarhale episcopului din Roma, deoarece știut este cum că primul conciliu ecumenic a fost anul 325. Pe atunci era deja recunoscut pentru originea apostolică a bisericii din Roma și aceasta s-a recunoscut pentru originea apostolică a bisericii din Roma, fiind episcopul de acolo succesul corifeului apostolilor. Nici se află între canoanele aceluia conciliu vreunul care să-i deie atari drepturi. Falsul este și în deducerea cuprinsă în canonul 28 – care acum recunoaște primatul Romei – cum că de aceea se cuvine episcopului de Constantinopol privilegiu ca celui din Roma pentru că precum este Roma Veche, așa și Roma Nouă este cetate împărătească deoarece drepturile provinciale ale pontificelui roman nu se derivă de acolo că Roma Veche a fost reședința împăratului, ci de la originea apostolică a bisericii cum s-a zis. Provocarea la canonul 3 constantinopolitan încă e lipsită de bază istorică deoarece acel canon de către capul a toată biserica n-a fost recunoscut niciodată, iar comunicarea lui Eusebiu cum că dânsul când a fost în Roma a citit pontificelui canonul numit și acela l-a aprobat, poate să se înțeleagă numai așa că nu s-a declarat îndată în contra lui. Din epistolele pontificelui însă se constată cum că nu l-a recunoscut.

Lucru istoric este cum că după uzul vechi bisericesc scaunul lui Marcu din Alexandria a fost al doilea, a lui Petru din Antiohia al treilea. Canonul 3 din Constantinopol (381) însă zice: „episcopul din Constantinopol să aibă rangul de onoare după episcopul Romei pentru că cetatea aceea este Roma Nouă”. Canonul acesta tăia în ordinea amintită în ceea ce privește rangul de onoare ce se atribuie episcopului din Constantinopol. Însă chiar și când s-ar fi aprobat și ar avea valoare, nu alterează ordinea constituției bisericești cum s-a fost dezvoltat până acum, deoarece afară de patriarhul din Alexandria și Antiohia au fost ca exarhi și episcopii din Efes, Cezarea Capadociei și Heraclea din Tracia. Canonul 6 nici nu s-a aprobat. Sinodul din Constantinopol, în canonul 2, a recunoscut primatul numitelor biserici numai cât tacite substituie Constantinopolul în locul Heraclei. Astfel, cu timpul și pe încet, a trecut în praxă – deci nu fără opoziție – exercitarea dreptului de exarh a episcopului din Constantinopol. Canonul 28 din Calcedon are două părți. În cea dintâi servește canonul 3 constantinopolitan,

Maxim POP

nerecunoscut de Roma, adică restrângerea în rang a patriarhilor din Alexandria și Antiohia. În partea a doua conține concluzia proprie a celor adunați în Calcedon. Aici este încercarea de a schimba cu totul constituția existentă în privința provinciilor respective și a câștiga valoare de lege uzul practicat în anumite împrejurări. Considerând toate la un loc, rezultă că autorii acestui canon nu vorbesc și judecă ca învățători creștini și părinți ai bisericii, ci ca sofști grecești și în loc de a se baza pe cuvântul lui Christos, aduc în legătură considerații politice pentru de a începe secularizarea bisericilor orientale și a le face mai târziu servitoare sultanului turcesc și țarului rusesc (Rohrb., l. c., pag. 207)¹.

f) Timpul de la consiliul de la Calcedon până la al doilea conciliu constantinopolitan (V ecumenic)

După terminarea agendelor părinții sinodului de la Calcedon au adresat o scrisoare sinodală pontifului Leon în care-l recunosc de explicator a vocii Sfântului Petru ca pe capul și conducătorul lor, care prin scrisoarea sa le-a dat nutremânt spiritual, iar prin legații săi a purtat prezidiul ca capul peste membre. Mai încolo arată cum că pe Dioscor, care n-a voit să-și vină în ori l-au pedepsit după merit, apoi adaug: „Facem și arătare cum că am decis și altceva în interesul ordinii în afacerile bisericesti încredințați fiind cum că Sfinția Ta vei încuviința și aproba. Prin concludul sinodal am întărit adică uzul existent demult ca episcopul din Constantinopol să ordoneze pe mitropoliții diecezelor Asia, Pont și Tracia, nu atâta pentru a da scaunul din Constantinopol un privilegiu, cât din grija pentru liniștea cetăților mitropolitane, pentru că acolo, după moartea episcopilor, se nasc adeseori tulburări, pe când clerul și poporul nu are cap. Și Sfinției Voastre e cunoscut cum că pentru Efes adeseori v-ați neliniștit. Aprobat-am și canonul celor 150 părinți adunați în Constantinopol care determină că scaunul constantinopolitan să aibă al doilea rang după sfântul și apostolicul tău scaun, convinși cum că apostolica rază de lumină, care strălucește la voi, l-ați lăsat deja adeseori să strălucească și peste biserica din Constantinopol, deoarece fără invidie ați înavuțit pe ai voștri prin împărtășirea bunurilor voastre. Să binevoiești prea sfințite și prea fericite părinte concludul care l-am adus pentru înconjurarea dezordinii și întărirea ordinii bisericii a-l primi ca de al tău pentru că legații tăi s-au opus tare acestui conclud, însă dânsii, fără îndoială, au voit ca și acest bine să emane de la tine ca să se cuvină ție realizarea precum a explicării credinței, așa și a ordinii bine întocmite. Noi însă, cu considerație la împărați – care se bucură de aceasta, – la senat și la întreaga cetate împărătească, am cugetat de lucru potrivit ca întărirea acestei onoare să se întâmple prin sinodul general și am întărit ca și cum ar fi întărit de tine, deoarece noi știm că ce au făcut fie bine acela se reduce la părinți se reduce la părinți care și-l aproprie de al său. ne rugăm, onorează concludul nostru și prin consimțământul tău și cum am consimțit noi în bine cu capul, așa să îndeplinească și Înălțimea ta față de fii, ceea ce se cuvine. Aceasta va place și împăraților, care judecata ta au sancționat-o de lege și scaunul constantinopolitan își va lua plata pentru zelul dezvoltat în cauza religiunii, prin care s-a împreunat cu tine. Spre a adeveri cum că noi nimica nu am făcut din predilecție sau antipatia către cineva, am comunicat conținutul de la toate cele ce am făcut pentru întărire și consimțire”. Scrisoarea au subscris-o toți episcopii și fiecare a pus lângă numele său: „Roagă-te pentru mine preasfinte părinte”.

Afară de aceasta a mai scris împăratul Marcian pontifului rugându-l să întărească concludul adus în favoarea bisericii din Constantinopol. Și Anatoliu a scris pontifului afirmând cum că sinodul a trimis decretul său pentru a căpăta aprobarea și întărirea sa rugân-

¹ *Preotul Român, Gherla, Anul XV, 1889, nr. 9, p. 342-348.*

Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană

du-l și dânsul să le aprobe.

Toate acestea n-au putut îndupleca pe pontifice ca să-și deie consimțământul pentru ridicarea scaunului constantinopolitan la patriarhat¹. Cu data de 22 mai 452 răspunse pontificele împăratului cum că cu părere de rău vede că spiritul ambiției voiește să continue tulburările care abia le-a delăturat sinodul, iar Anatoliu își micșorează meritul umblând a mari privilegiiile sale pe care neiertată, apoi urmează: „Cetatea Constantinopol poate avea onoarea ce i se cuvine și sub scutul lui Dumnezeu să se bucure îndelung de guvernarea Ta, însă altcum stă lucrul cu afacerile lumești și altcum cu cele bisericesti și nu este edificiu tare decât pe piatră, care a pus-o Domnul în capul unghiului. Anatoliu să se îndestulească ca prin pietatea ta și consimțământul meu a căpătat episcopatul unei cetăți așa mari, el să nu disprețuiască cetatea împărătească, scaun apostolic însă nu o poate face, nici să se spere, cum că scurtarea altora ar putea să se înalțe, nici să se spere, cum că cu scurtarea altora ar putea să se înalțe pentru că privilegiiile bisericilor care sunt determinate prin canoanele sfinților părinți și fixate prin decretul veneratului sinod din Niceea, nu se pot altera prin nici o injurie, nu se pot schimba prin nici o înnoire. În executarea credincioasă a operii acesteia trebuie să manifest cu ajutorul lui Christos un serviciu perseverent pentru că această îngrijire mi s-a încredințat mie și ar fi vina mea când (ca să fie departe de mine) s-ar vătăma cu consimțământul meu regulile părinților statorite în sinodul de la Niceea sub conducerea spiritului sfânt pentru guvernarea bisericii întregi și când ar avea la mine mai multă valoare dorința unui frate decât folosul comun a întregii case a Domnului”. După acestea ruga pe împăratul să respingă ambiția și să lucreze într-acolo ca Anatoliu să observe dispozițiile legilor bisericesti. În asemenea ton a scris și împărăteasa Pulcheria. În această epistolă zice: „Conclusul episcopilor, care e în contra sfințelor canoane din Niceea, îl declar împreună cu pietatea credinței voastre de nevalid și-l casez prin autoritatea Sfântului Apostol Petru”.

A treia epistolă, cu aceeași dată, o adresa lui Anatoliu. În aceasta lauda mai întâi pe Anatoliu pentru că a lepădat rătăcirea celor care l-au ordinar, îi imputa însă că a ordinar episcop pentru Antiohia, că voiește a-și aroga dreptul de a ordina pe mitropoliții din Asia, Pont și Tracia, voind a folosi ocazia spre a lipsi scaunul Alexandriei de rangul al doilea, pe al Antiohiei de rangul al treilea, apoi continua: „Sfinții Părinți care au dat legi la Niceea, care vor dura până la capătul lumii, trăiesc la noi și în toată lumea în instituțiile lor și o întreprindere în contra instituțiilor sale se casează fără amânare”.

După acestea, repetând că voiește să susțină drepturile celorlalți mitropoliți, îl admoniază să depună ambiția și să se încălzească cu spiritul iubirii, a acelei iubiri care rabdă, nu se trufește, nu cearcă ale sale, etc.

În răspunsul său Anatoliu se încerca a pune vina pe clerul său zicând: „În privința celor decise la sinodul de la Calcedon pentru scaunul constantinopolitan fie încredințat Sfinției tale, cum că nu port vina aceea, din contră mai bine mă aflu în o stare mai de jos fiindcă am iubit liniștea și pacea din junete. Venerabilul cler a bisericii din Constantinopol a conceput acest plan de înălțare, episcopii acestor ținuturi l-au sprijinit întru aceasta. Întărirea celor întâmplare s-a rezervat Sfinției Voastre”.

Împăratul Marcian, din parte-și, a emis patru edicte pentru observarea decretului de credință din Calcedon. În cel dintâi (7 februarie 452) zice că după ce cearta despre ortodoxie a încetat și unirea simțului s-a reîntors între popoare trebuie să înceteze toată cearta... pentru că e o batjocorire a sfântului sinod dacă se supune cercetărilor noi, aceea că dânsul a decis după învățătura celor 318 și 150 de părinți. În urmă dictează pedepse pentru cei ce vor cuteza să mai dispute public despre religie și anume pentru preoți ștergerea din catalog, pentru ostași lipsire

¹ Rohrbacher, l. c., p. 232.

Maxim POP

de cingătoare, pentru alții scoaterea din cetate, etc. În al doilea (13 martie 452), etc. reînnoiește oprirea disputei. În al treilea casează edictul lui Teodosiu II emanat după sinodul Iatrocinial în contra lui Flavian, Eusebiu din Dorileu și Teodoret din Cyr. În al patrulea (28 iulie 453) oprește – sub pedeapsa de confiscarea bunurilor și exil pe viață – pe monofiziți de a avea preot, de a ține adunări, de a ridica mănăstiri și a trăi în dânsule laolaltă, le ia dreptul de a putea testa sau a erezi prin testament. Euthychianii, care au fost mai înainte clerici ai credinței ortodoxe, asemenea călugării care au locuit în grajdul lui Eutyche, care nu merita numele de mănăstire, să se alunge de tot de pe pământul Imperiului Roman. Scrierile eutychiane să se ardă, autorii să se pedepsească cu exil și confiscarea bunurilor. În fine, toți loțiitorii, dregătorii lor și judecătorii în cetăți, de cumva vor fi neglijenți în executarea acestei legi, să se pedepsească ca disprețuitori a religiei și a legilor cu pedeapsa de 10 punți de aur. Totodată au fost exilați Eutyche și Dioscor. Probabil însă că Eutyche, fiind bătrân, a murit când s-au început certurile, iar Dioscor a viețuit la Gangra în Paphlagonia până la 454. Cu toate decretul împărătesei, însă, monofizismul nu s-a stârpicit, ci din contră a progresat în unele provincii, precum Palestina și Egipt, mai ales după ce s-a lătit știrea falsă cum că pontificele ar fi respins deciziile conciliului de la Calcedon. Împăratul a scris acum pontificelui ca într-o scrisoare menită spre publicare în biserici să anunțe aprobarea sinodului din Calcedon, ca să nu mai debiteze nimenea despre consimțirea sa și prin aceea să-și înfrumusețeze răutatea proprie. Așadar să emită un decret de aprobare ca să nu se mai îndoiască nimeni despre judecata Sfinției Sale.

Înainte de a ajunge această epistolă în Roma, pontificele, auzind de mișcările monofiziților și alungarea patriarhului Juvenal, s-a pronunțat contra lor. Ceva mai târziu s-a plâns la împăratul și împărăteasă contra patriarhului din Constantinopol, Anatoliu, pentru că în contra ordinii, sâmbătă la ora 6 în loc sâmbăta noaptea spre duminică a ordonat¹ pe arhidiaconul Aetiu de preot pentru un cimitir și, așa sub pretext de promovare, l-a amovat, iar în locul lui a pus de arhidiacon pe diaconul Andrei care fusese depus pentru eres. În fine, roagă pontificele pe împăratul și împărăteasă să recunoască de nunțiu al său pe Iulian, episcopul din Cos, și să-i fie devotați. De altă parte, lui Iulian încă i-a scris (11 martie 453) și l-a rugat să vegheze ca nu cumva să se strecoare eresul în Constantinopol, să adune actele sinodului în un codice și să le traducă toate în limba latină, ca să se înțeleagă.

Curând, după aceea, a trebuit să sosească și scrisoarea împăratului către pontifice. Acesta a și emis cu data de 21 martie 453 un circular către toți episcopii care au participat la sinodul din Calcedon.

Extragem din acea următoarele: „am îndreptat această scrisoare către toți frații și conepiscopii care au participat la numitul sinod și împăratul, după dorința mea, o va și trimite ca să știți cu toții cum că eu nu numai prin legații mei ci și prin aprobare proprie a celor care s-au întâmplat în sinod, consimt cu voi, însă – ceea ce trebuie să se repete totdeauna – numai în privința unității credinței pentru care s-a adunat conciliul general la mandatul împăraților și în coînțelegere cu scaunul apostolic. În privința prescrișelor părinților de la Niceea, admoniez că dreptul singuraticelor biserici, cum s-au statorit acolo de către părinții inspirați, trebuie să rămână neschimbate. Nici o ambiție neiertată să ceară ce e străin și nimenea să voiască a crește prin micșorarea altora. Ceea ce a câștigat superbia prin o consimțire stoarsă și crede a fi întărit prin numele unui conciliu, e fără valoare dacă contrazice canoanelor numiților părinți (de la Niceea). Cu câtă reverență ține scaunul apostolic la regulile acestor părinți și cum că cu ajutorul lui Dumnezeu voi fi un păzitor al credinței catolice și a canoanelor bisericesti, puteți vedea din scrisoarea prin care am respins năzuințele episcopului din Constantinopol”.

Din aceasta se vede că pontificele sinodul ca atare îl recunoaște de sinod ecumenic, apro-

¹ Hefele, l. c., p. 558. Rohrbacher, l. c., p. 256 are vineri în loc de sâmbătă noaptea sau duminică.

Din istoria despărțirii bisericii orientale de cea apuseană

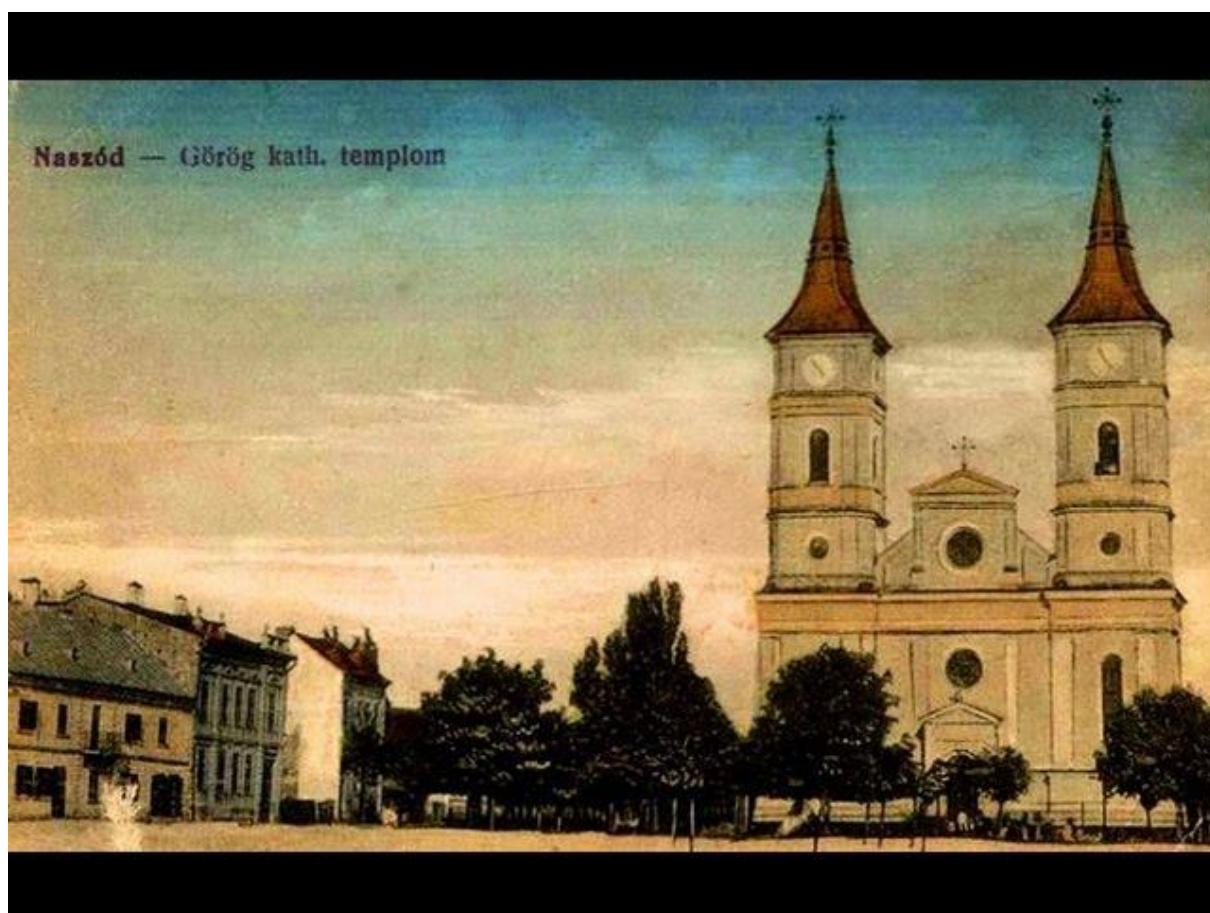
bă deciziile lui în partea dogmatică, iar canonul al 28-lea l-a declarat de nul. Decretul de aprobare l-a trimis pontificele cu o comisiune la împăratul, în care afirma cum că despre aprobare nu ar fi îndoială, de cumva Anatoliu n-ar fi ținut nepublicată scrisoarea sa îndreptată către el pentru că i-a atins ambiția. Mai departe laudă pe împăratul pentru energia sa în aprobarea canoanelor.

În acest înțeles a scris și împărătesei.

Însă, cu toate acestea, nu s-au domolit tulburările nici în Palestina și Egipt, nici chiar în Constantinopol.

Autorul certurilor în Palestina a fost călugărul Teodosiu care, pentru crima sa, a fost scos din mănăstire prin episcopul său. mergând în Alexandria, a atacat pe Dioscor, pentru care a fost corbăcit și purtat pe o cămilă prin cetate. A fost și la Calcedon, însă înainte de finirea sinodului s-a întors îndărăpt în Palestina unde a lăsat cum că sinodul a exprimat că sunt doi fii, doi Christos și două persoane cărora trebuie să se închine. Mulțimea de călugări a crezut, s-a format o partidă foarte mare. Protectoare le-a fost Eudoxia, văduva lui Teodosiu II, care viețuia în Ierusalim¹.

(Va urma)

¹ *Preotul Român, Gherla, Anul XV, 1889, nr. 10, p. 381-387.*

DIN GRANIȚĂ

MEDICINI POPORALE ROMÂNEȘTI

VASILE REBREANU

Vasile Rebreanu, fiul lui Samoilă Rebreanu și al Irinei Bulea, s-a născut la 22 aprilie 1862 în satul Chiuza, având între ascendenții săi câteva generații de jeleri, dar puțini dintre ei avuseră fericirea științei de carte¹.

Vasile Rebreanu avea de tânăr preocupări intelectuale. S-a ocupat cu culegeri din tradițiile și folclorul românesc, colaborând, printre altele, la ziarul timișorean *Gazeta Poporului*, unde a publicat și un foileton reunind impresii de călătorie prin Țara Ardealului, în *Gazeta Transilvaniei* de la Brașov și în publicația clujeană *Ungaria*².

În anul 2008 a apărut o lucrare îngrijită de profesorul măierean Sever Ursa, intitulată *Vasile Rebreanu (1862-1914) - învățător, folclorist și animator cultural*, unde sunt publicate toate scrierile publicate de tatăl lui Liviu Rebreanu³.

În rândurile ce urmează vă vom prezenta un articol scris de Vasile Rebreanu, intitulat „Medicini populare românești” publicat în *Ungaria* pe parcursul mai multor numere în anul 1892.

*

Înainte de a începe cu descrierea medicinilor populare aș arăta modalitatea aplicării lor, fie-mi permis a atinge pe scurt credința tradițională a poporului în privința prevenirii morbului.

Marele Hipocrat, fundatorul adevărat al medicinei (400 a. Chr.) afirmă, cum că morburile se iscă mai mult din influințele externe ale naturii. După dânsul morburile se împărtășesc în morburi provenite:

a) din interiorul pământului;

¹ Teodor Tanco, *Virtus Romana Rediviva*, Vol. VI – Memoria viitorului, Volum editat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Bistrița-Năsăud, Bistrița, 1987, p. 262-263.

² *Ibidem*, p. 266.

³ Sever Ursa, *Vasile Rebreanu (1862-1914) - învățător, folclorist și animator cultural*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2008, 262 p.

Vasile REBREANU

- b) din influențele apei;
- c) din schimbările atmosferice de peste an;
- d) din stricăciunea aerului.

Românii noștii - deși, așa zicând, peste tot sunt lipsiți de cunoștințele igienice - încă atribuie prevenirea morburilor împrejurărilor expuse de Hipocrat (ceea ce se va vedea din descântecul și medicinile de mai jos), dar cu adăogirea că la toată întâmplarea voința dumnezeiască lucrează în prima linie.

Pe lângă aplicarea unor medicamente de casă - excluzând în genere ajutorul medical - se crede cu toată posibilitatea cum că pacientul, dacă are zile cu ajutorul dumnezeiesc se reînsănătoșează.

Respectând tradițiunea, ei împart morburile:

- a) în ușoare, care se pot descânta cu apă și cu descântece;
- b) în mijlocii, care se curează cu ajun, post și rugăciuni;
- c) în grele, care recer aplicare de medicamente nemăiestrite;
- d) în morburi trimise de Dumnezeu, ca pedeapsă pentru fărădelegile omenești.

Dumnezeu nevoind moartea păcătosului, - mai ales dacă se pocăiește - s-a îngrijit pe anumite căi de mântuirea lui fizică și spirituală. Din acest motiv numiți indivizi - mai ales muieri - care au chemarea și datorința morală de a sări într-ajutorul pacienților în toată vremea.

Aceasta s-a crezut și înaintea lui Hipocrat și se va crede și până la venirea lui Gogmagog. Să crede mai departe, că pentru încunjurarea primejdii, etc. Dumnezeu a investit pe om, ca pe ființa cea mai nobilă și mai perfectă a pământului și cu putere de tălmăcire a unor semne (arătări, imagini), care ar prevesti starea normală ori anormală a omului între toate împrejurările.

Nu e mirare deci, că credința de sus e împreună și cu superstiții de tot soiul.

De sine să înțelege, că superstițiile sunt împreunate și cu jertfe materiale costând de multe ori și viața omului, precum de mustră două cazuri întâmplare în anul curent în comuna Maieru și Panciova. Cazul întâmplat în comuna Maieru e următorul: Dl. econom - membru în comitetul comunal - cu stare materială bunicică, urmând sfatului unor burcășițe (țigani vagabonzi) probă a-și cura muiera morboasă cu descântece extraordinare. Pășind la acord cu una dintre țigănci, i-a și solvit anticipând 4 fl. v. a. Țiganca i-a promis, că - cel mult în două săptămâni - îi va cura muiera, dar după ce descântecul în sec nu e primit, doară nu-i va denega nici ajutorul în unsoare, etc.

Din întâmplare - la prima descântare - sărind lingura departe din oala măiastră a țigăncii, membrii familiei înfricându-se au pretins de la țigancă reînapoierea anticipației. Țiganca văzând scurta, în o bună dimineața a luat-o la sănătoasa din comună.

Câte fete și neveste contează la un viitor într-aurit - în urma aruncării cu cărțile - poate nici țiganca nu mai știe.

Cazul din Panciova care a costat viața unui om, e următorul:

Un subofițer visând în mai multe rânduri, cum că în cetate la un loc anumit se află ascunsă o comoară colosală, își puse în gând și o săpa cu orice preț.

Săparea comorii era legată de următoarele condițiuni și anume:

Cel ce voiește a ajunge în posesia acelei comori, mai întâi de toate - ca să-i fie liberă dezgroparea - trebuie să toarne pe pământul (deasupra) comorii câteva picuri de sânge chiar din inimă. Acuma putând săpa va găsi mai întâi un fier, după aceea o cană cu apă vie și în urmă comoara enormă.

Nenorocitul subofițer în 12 aprilie a. c., seara, descoperindu-și taina sa unui subaltern, izbuti a-l câștiga în favoarea sa. Feciorul urmând fidel mandatul superiorului său, se prevăzu cu

Medicini populare românești

cuțitul cel mai bun al companiei și cu rechizitele necesare pentru săpare. Ajunși la locul desemnat, subofițerul fără multă gălceavă se culcă jos și pretinde în ton demandator a i se tăia gâtul și a i se scoate inima spre a putea satisface condițiilor visului său!

Executându-se mandatul cu conștiinciozitate, soldatul începe a săpa tezaurii și, din întâmplare, găsește niște plumbi de fer - probabil de pe timpul turcilor. Continuându-și lucrul, în urmă, o venă de apă din Dunăre îi pune stavilă și îl face a crede că nici superiorul său deja mort, iar nici comoara nu mai există.

Miercuri dimineața, raportă feciorul maiorului său cele întâmplare și se predă tribunalului militar din Belgrad.

Știința medicală de astăzi dimpreună cu conducătorii harnici ai poporului, se năzuiesc a stârpi cu desăvârșire credințele deșarte și, nu fără succes, căci o parte însemnată din popor dă de gol pe cel ce ar năzui a-l seduce cu astfel de probe necălite.

*

După acestea să trecem la tema noastră, la medicinile populare.

Muzele trimise de Dumnezeu pentru a se ocupa cu o parte din câmpia cea mare a câmpiei lui Hipocrat, în ziua de Sânziene (Nașterea lui Ioan Botezătorul în 5 iulie st. n.) prevăzute fiind cu anumite vase, cutreieră cu diligență neobosită toate câmpiile, își adună cu deosebire flori, ierburi, etc. de tot soiul.

Florile adunate în ziua numită sunt de o calitate superbă celor adunate mai înainte ori mai târziu, pentru că conțin grăsime și dulceață în măsură mare.

Partea cea mai mare din florile adunate - după delăturarea tulpinii se fierb în stare crudă, dar totdeauna nădușit și în oală maro.

După ce au fiert bine, extrasul lor în stare răcită se așează în glăji astupate imediat - pentru excluderea aerului - ca să se poată conserva timp mai îndelungat.

Florile nefierte se înșiră cu acul pe o ață și se uscă pe încetul la umbră. Aceste flori se folosesc - pe lângă extrasul descris - în unele cazuri, la pregătirea medicamentelor. Totodată se păstrează și florile deja fierte ca depozit în rezervă.

Că ce soi de flori se adună și pregătesc în modul îndatinat, voi expune la pregătirea singuraticelor medicamente, unde am aflat cu cale a nota între paranteze și termenul științific în limba latină a fiecărei flori - spre orientarea oricărui onorat lector al revistei noastre. Tratând aici morburile proprii, voi arăta încât m-am putut informa diagnoza, prognoza și tratamentul fiecăruia. Aici trebuie să amintesc că:

Persoanele care m-au pus în plăcuta poziție de a comunica cele prezente, mi-au descoperit, cum că în toate bolile descrise mai jos, au obținut un rezultat mulțumitor și dacă cu tratamentul ce-l aplică - în diverse cazuri - nu izbutesc, pacientul nu poate conta la alt ajutor.

Mi s-a spus apoi, că până acum există următoarele bube:

1. Buba albastră

a) Diagnoza. Buba albastră se poate constata din împrejurarea că mai întâi se arată - loc numit nu este - ca un fir de bob, iar dacă încape la carne, crește mare și se lățește răcind mereu. După acestea membrul atacat începe a se umfla, iar buba prinzând rădăcină la os, aruncă - din măduvă - zamă galbenă. În cazul de pe urmă se deschide în membrul atacat o gură ca un vârful de fus.

b) Prognoza. Buba descrisă e mai fatală decât favoritoare, pentru că în stadiul ultim se curează numai excepțional, pe când la început se tratează așa.

c) Tratamentul. Cel morbos e oprit de la mâncări grele și aromate; trebuie să se abțină și de la folosirea băuturilor spirtoase (mai ales vin și rachiu tare). Dacă pacientul e pătimaș în băuturi, i se poate concede din când în când a bea rachiu moale, dar totdeauna încălzit și în-

Vasile REBREANU

dulcit. Observând pacientul acestea, va mai folosi următoarea legătoare: se va lua smântână proaspătă, care se fierbe lin - fără a se afuma, îndată ce începe a fierbe smântâna se pun în ea spre ferbere următoarele flori: trandafir (Rosa albă), romaniță bună (Matricaria Chamomilla) și nalbă de grădină (Alfhaea roșea). Când au fiert acestea bine, se toarnă pe ele și puțină făină de grâu, ca din toate acestea să căpătăm un pap moale, care se acomodează pe o răză foarte curată lăsându-se a se reci puțin. După acestea se spală rana cu apă caldută, se pune pe rană floare de bostan (Cucurbita pepo), aplicându-se apoi legătura - în stare suferibilă. Tot la 24 ore legătura se reînnoiește. Că suferă sau nu legătura, se poate deduce din roșirea ori albirea răni. Când legătura e de folos, rana albește și durerile alină; iar când nu, aceea devine roșie și durerile de nesuportat.

Credința. Buba albastră domnește în părțile acestea numai de vreo douăzeci de ani. Ea se privește ca o pedeapsă dumnezeiască, după ce un preot din Borșa (comună în Maramureș) cam de 20 de ani înainte de asta a făcut aluziune la gresarea ei zicând unei moroșence: „pocăiește-te și pocăieți-vă, că va trimite Dumnezeu bube rele asupra voastră și a urmașilor voștri.

2. Buba vânătă

a) Diagnoza (nu se știe)

b) Prognoza (nu se știe)

c) Tratamentul.

Legătura se pregătește din smântână ca mai sus; în smântână se pune puțin ulei bun (ulei de lemn care se mănă) un fir de busuioc (Ocimum Basilicum) și floarea de vâzdoage pestrițe (Dianthus Caryophyllus). Pe rană după ce s-a aflat bine se pune floare de bostan și apoi se pune legătura cum s-a arătat la p. 1. lit. c.

Credința. În privința cauzei gresării ei, nu este credință specială.

3. Buba albă

a) Diagnoza (nu se știe)

b) Prognoza (nu se știe)

c) Tratamentul

Legătura se pregătește din smântână ca mai sus; în smântână se pune ceapă, care mai înainte s-a fript, apoi flori de mazăre albă (Pisum sativum) și flori de bob alb (Faba vulgaris). După spălarea răni, se aplică floarea de bostan și legătura proaspătă.

Credința. Ceva special nu este.

4. Buba neagră

a) Diagnoza (nu se știe).

b) Prognoza (nu se știe)

c) Tratamentul

Legătura se pregătește din miere, în care - când fierbe - se pun flori de vioale albe (viola odorata), flori de trandafir alb (Rosa alba) și niște vâzdoage albe (Dianthus Caryophyllus alban).

Credința. Nu sunt credințe speciale.

5. Floarea zgaibei

a) Diagnoza

Floarea zgaibei se poate constata din împrejurarea că în timp de 24 de ore - de altă dată și mai curând - membrul atacat se umflă foarte tare, aruncându-se în o parte a lui o pată roșie de mărimea palmei.

b) Prognoza

Umflătura descrisă se tot mărește cauzând dureri și chinuri grozave astfel că cel atacat în cel mai scurt timp moare.

c) Tratamentul

Medicini populare românești

Pe lângă mâncăruri ușoare și abținerea de la băuturi spirtoase, trebuie aplicată următoarea legătoare: după ce ungem pata cea roșie cu glob de camfor zdrobim praf de pușcă și-l amestecăm cu miere și cu scrob de făină de mălai făcut cu lapte dulce. Amestecătura numită fiind răcită o punem pe o cârpă curată și legăm membrul atacat. Îndată ce se încălzește legătura o schimbăm cu alta rece.

Credința

Cauza provenirii morbului de mai sus nu se știe, dar se crede că aplicând legătura caldă pacientul capătă tăciune și în scurt timp moare. S-a întâmplat și cazul că un pacient - în neștiința celor ce l-au curat cu legători calde - i-au căzut ambele călcâie și la a patra zi a murit.

6. Zgaiba (bubă albastră)**a) Diagnoza**

Zgaiba se poate constata din împrejurarea că în anumită parte a corpului se aruncă o bubă mică albastră, care e împreună cu dureri foarte mari.

b) Prognoza

În caz de necurare la timp pacientul moare.

c) Tratamentul

Individul pătimaș să se păzească de mirosuri tari și ațâțătoare cum e usturoiul etc., căci mirosurile tari bobotește buba și o înfoacă în măsură mare. Ca medicină sigură aplicăm următoarea legătoare rece: zdrobim cu muchea securii și facem prav din sâmbure de nucă, alună, mac, untură - multă, - sau: praf de pușcă, miere, painjini vii și ceapă. Praful căpătat din materiile amintite, îl punem pe o răză și îl aplicăm pe bubă schimbându-l mereu după cum cere trebuința.

7. Orbalțul (focul viu).**a) Diagnoza**

Orbalțul se reprezintă în formă de beșicuțe albe de mărimea linte și, de regulă, pe pulpele picioarelor.

b) Prognoza

Cel atacat de orbalț suferă de o mâncărime nespuse de mare; scărpinându-se până la încruntare, orbalțul se lățește peste întreaga pulpa piciorului cauzând dureri mai mult incomode decât periculoase.

c) Tratamentul

Orbalțul la început se poate cura cu următoarea legătoare: făcând scrob de mălai (făină de mălai) cu lapte dulce, punem în el ceapă friptă. După acestea strecurăm amestecătura de sus și mai adăogăm la ea argint viu - mercur - în cantitate mărișoară, aplicându-se astfel cu o cârpă pe membrul atacat.

8. Bube dulci (Spurcarea)**a) Diagnoza.**

Bubele dulci se reprezintă în formă de beșicuță albă mai ales la copii pe buze, pe față și pe cap. Ele conțin o materie puroioasă - apătoasă, care la atingere iasă pe sub scoarța formată pe exteriorul lor.

b) Prognoza

Bubele dulci iscându-se mai mult din iuțimea sângelui nu pot fi primejdioase decât rușinoase.

c) Tratamentul

După ce încât e posibil - bubele sau zbicit cu o cârpă curată, se ung directe cu unsoare de păduchi. În alte cazuri se amestecă smântână proaspătă cu făină făcută din piatră acră arsă și se ung sau ungându-se numai cu ulei de nucă.

În cele mai multe cazuri e mai potrivită legătura arătată la orbalț.

Vasile REBREANU

9. Buba neagră (identică cu cea de sub nr. 4)

c) Tratamentul

Se fierb în apă curată 9 cruci de busuioc (*Ocimum Basilicum*), adică 9 ramuri înrămurate câte cu 2 sau 3 crengi ramul. Apa fiartă - cu busuioc cu tot - se pune în un vas mărișor și apoi înfierbântându-o din nou cu zgură - care se capătă în făurie - roșită în foc, se aburește membrul atacat până când se poate suferi.

Mai în urmă se leagă cu iarbă potolii (numele latinesc nu-l știu).

10. Luparița

a) Diagnoza

Luparița se ivește mai ales la mâini și picioare în forma unui fir de mazăre, de culoare albastră.

b) Prognoza

Membrul atacat de lupariță, înțepenind, pacientul devine neapt de lucru. Durerea se extinde prin venele principale, care se înnegresc.

c) Tratamentul.

După-ce luparița se taie, numai decât se arde cu lapis (apă tare) aplicându-se apoi legătoare ca la orbalț.

11. Strunătoarea

a) Diagnoza

Strunătoarea se ivește mai ales - la copii - pe buricul degetelor și a extremităților în formă de beșicuță albă, care mai târziu se albește.

b) Prognoza

Strunătoarea nu e într-atât de periculoasă, ca incomodă, după ce împiedecă băieții de la jucării.

c) Tratamentul

Când strunătoarea e destul de albastră, tragem prin dânsa un fir de bumbac albastru, care scurge tot cuantul de puroi ce se află în ea.

12. Șezutul de găină (expresia vulgară: cur de găină)

a) Diagnoza

Se ivește ca firele de mac într-un complex de mărimea unui 1/2 de crucer mai ales pe extremități și față.

b) Prognoza

Morbul nu o periculos, fără după ce cauzează mâncărime mare care așteaptă scărpinare, se rănește extinzându-se și usturând.

c) Tratamentul

Se curează cu unsoare amestecată cu argint viu și puse pe hârtie albastră, se leagă pe bubă. Repetând această medicină de 3 ori, buba se vindecă cu desăvârșire.

13. Faptul

a) Diagnoza

Faptul iese peste suprafața corpului în formă de beșici albe-roșietice de mărimea unui 1/2 din crucer

b) Prognoza

Morbul nu o periculos, fără incomod, căci cauzează mâncărime ca de râie.

c) Tratamentul: în unele cazuri se curează așa, ca făcând foc de paie din cotețul porcilor - pe care se culcă porcii - se ia o pereche de frânghii - legătoare catrinței femeiești - și scuturându-se spre para focului, se atinge cu ele pacientul peste tot corpul de 3 ori.

în cele mai multe cazuri însă se curează cu următorul descântec:

Dimineață se scula

Medicini populare românești

Dimineață se lua
 Pe cale pe cărare
 Și pe drumul cel mare;
 Pe calea lui Trăian
 La apa lui Iordan.
 Cântându-se, plângând, văietându-se
 Cu glas mare, de tot tare,
 Care-n lume samăn n-are
 Cu glas mare pe pământ;
 Cu lacrimi spre ceriul sfânt.
 Nime-n lume nu-l aude,
 Fără Maica Domnului
 Din portița ceriului.
 - Ce te cânti și dăolești, căiești, jeluești N.N.?
 (aici se zice numele morbosului)
 - Cum nu m-oi cânta
 Cum nu m-oi dăula!
 C-am dat în fapt înfocat
 În un fapt înfierbântat,
 - Nu te cânta, nu te dăula!
 Că eu ție că ți-oi da,
 Nouă feluri de frunzări
 Să-ți treacă de supurări:
 Pieri de mătă
 Broască de pe uliță,
 Pieri de rac
 Piele de gândac¹
 Cu ele te vei spăla,
 De borâții² lor
 De scuipații lor.
 Frumos te-oi limpezi
 Mândru te-oi curăți.
 Ca pe un păun înrotat
 Ca p-un argint curat,
 Ca Dumnezeu când te-o dat.
 De la mine e descântecul
 De la Dumnezeu să-ți fie leacul!

Notă: Descântecul de sus se zice asupra unui vas cu apă neîncepută, în care s-a pus mai întâi puțină pită cu sare, atingându-se mereu apa cu iarba vântului (*Agrostis vulgaris*) sau cu laba găștei (*Leonurus Cardiaca*). După ce s-a isprăvit cu apa, apoi cu ierburile de sus se spală morbosul peste tot corpul, descântând de 3 ori și asupra lui. Apa se ia de la moară, ori din vârtej, adică din râu, unde se învârte apa³.

14. Paiul sec și buboii

Paiul sec și buboii fiind cunoscuți tuturora, n-am aflat. cu cale a le face o descriere mai

¹ Șarpe.

² Vomătură, vărsare.

³ *Ungaria*, Cluj, Anul I, 1892, nr. 8, p. 330-334.

Vasile REBREANU

detailată, decât a arăta medicina lor.

Ei se curează cu următorul descântec:

Pai sec-sec, de vârf te sec!
 Din rădăcină ț-or face fărină.
 Bubele zemoase, bubele puroioase,
 Ele toate s-o jurat
 Că v-or posti Vinerea și Miercurea neîncetat,
 Ele au mințit, că s-o pângărit,
 Și așa din rădăcină le-o făcut fărină
 Iar de vârf le-o secat.

Notă. Descântecul bubelor aici înșirate se mijlocește ca la nr. 13, cu aceea adăogire că (atunci) când descântă, pe lângă pita cu sare, se mai aruncă în vas și câte un cărbune. Cu apă descântată se spală bolnavul de 3 ori, descântându-i și cu această ocazie.

Apa neînceptută e aceea care o iei mai întâi din vas, îndată ce ai adus-o de la fântână în casă.

15. Uima

Diagnoza

Uima se ivește în forma unui buboi de culoare roșie, dar morbosul are a se lupta cu mari dureri.

Proгноza

Uima e o bubă nepericuloasă și se poate cura atât la început, cât și la fine.

Tratamentul.

Uima, la început, (se) îndreaptă dacă se unge cu smoală sau cu balegi de om. La fine, când deja o coaptă, se leagă cu pap de sămânță în fiert în lapte dulce și aplicat pe dânsa în stare călduță.

Între timpuri se curează și cu următorul descântec:

Botă, botată,
 Bubă, bubată,
 Uimă, uimată
 Înapoi îndreptată!
 C-o făcut mama o fată,
 Soră, nesurată.
 Nu te face ca banul
 Ci te fă ca manul!
 Și ieși la soare,
 Și crapă ca o cicoare!
 Și te du-n munții Galilei,
 Că acolo te așteaptă
 Cu mese întinse
 Cu lumini aprinse!

16. A doua legătoare de zgaibă

În timpul cât se frige o ceapă în foc, în o oală se pune să fiarbă smântână proaspătă în amestec cu bosuioc (*Ocimum Basilicum*), măgheran, (*Origanum Majorana*), bafte (*Tagetes erecta*) săscute (nu le știu latinește) mentă neagră (*Mentha sativa*), mentă creață (*Mentlia dentata*), rujnici (nu le știu), cicoare (nu le știu) și iarba velitului (*Agrostis vulgaris*). Amestecând la acestea și puțină făină de grâu, se pun pe o cârpă și se leagă buba.

¹ Eu presupun, că „man“ înseamnă „mână“ (va să zică, uima să devină iară mică ca „mâna“).

Medicini populare românești

17. Mușcături de nevicică

Mușcătura se curează descântând așa:

Perperiță pestriță!
 Legată de poliță,
 Polița de carne
 Carnea do os
 Osul să-ți fie de folos!
 Nevicica fără cap

La (N. N. numele vitei) de leac!

Notă. Descântecul se face în apă, cu care se spală locul mușcat, descântând din nou de 3 ori. În apă e pusă și pită cu sare.

18. Mușcături de șarpe (la om și la vite)

Vită, preliță!
 Legată de poliță
 Polița de carne
 Carnea de os
 Osul să-ți fie de folos!
 Șarpele fără cap
 La (N. N.) de leac.

Notă. Descântecul se face în apă și se tratează ca la nr. 17.

10. Plâns rău și săgetătură.

Sub plâns rău se înțelege mai ales morbul copiilor care nu dorm, ci incomodează pe părinți cu plâns continuu mai ales noaptea. Se crede și aceea că copiii respectivi ar fi și săgetați de niște oameni cu ochi răi. Medicina constă din următorul descântec:

1. Ieși duh rău din capul său,
 Din oasele sale, din ciolanele (membrele) sale,
 Ieși și te du! în munții cei pustii (deșerți)
 Unde cocoși negri nu cântă,
 Unde mâți negri nu umblă;
 Unde câini negri nu latră,
 Și om pământean nu este.
 Ieși și te du, că te-oi blăstăma,
 Cu 99 de cruci, cu 99 de evanghelii.
 Ieși și te du! pe pârâul cel rău,
 Că acolo e lucru - rău.
 Acolo junghia, acolo prejunghia
 Acolo amețește, acolo țăpenește !
 N. N. să saie, să răsaie,
 Ca un argint curat, ca un strecurat,
 Ca Dumnezeu ce l-o dat!
 De la mine descântecul și de la Dumnezeu leacul!

2. Ieși săgetătură
 Te-ajunge leșinătură!
 Ieși cioacă neagră
 Cu cușmă neagră
 Cu N. N. n-ai treabă!

De la mine descântecul, de la Dumnezeu leacul!

Notă. În timpul descântării, morbosul se atinge pe cap în cruciș cu cociorva udată în apa

Vasile REBREANU

pregătită ca la punctele premergătoare.

Recâștigarea odihnei copilului se crede a se esopera și prin înfundarea hornului cu haine de a lui; la cap i se pune - sub perină câte o piatră. Hornul se astupă când nu e foc.

20. Deocherea

Când cineva se miră de cutare copil că o prea frumos etc., ori doară se uită prea lung la el sau îl laudă că e de tot bun noaptea, - copilul se deoache. Copilul deochiat își pierde odihna, se face rău, își pierde datina avută.

Pentru recâștigarea calităților avute se recomandă următorul descântec:

Acesta-i pocitorul cu pocitoarea (Aruncă în apă un cărbune)

Acesta-i dezmiraticul (alt cărbune)

Acesta-i săgetaticul (alt cărbune)

Acesta-i dezbumbaticul (alt cărbune)

Greu e ornaticul (alt cărbune)

Mai bun e văraticul (alt cărbune)

Pasăre albă coad-albă

Pe sub cer aleargă,

Pe piatră albă calcă

Piatra-n 3 și 4 crapă

Așa să crape!

Ochii moroilor,

Ochii strigoilor

Ochii săgetaticilor,

Ochi cășunaticilor!

N. N. de-i deochiat, pocicat:

De fată frumoasă,

De văduvă grasă

De muiere cu bărbat și casă.

La fată pice-i părul,

Muierii crape-i țâțele, curgă-i laptele.

La bărbat, crape-i boarșăle, curgă-i sângele!

De-i deochiat de codru, pice-i frunza.

De-i deochiat de vânt crape-i calul!

De-i deochiat de apă, apa stârpească!

De-i deochiat de câmp, sece-i iarba!

Lui N. N. să-i saie, să-i rosaie,

Ca un argint curat, ca aurul strecurat

Ca Dumnezeu ce l-o dat!

De la mine-i descântecul, de la Dumnezeu leacul!

Notă. Aici se descântă numai o apă neînceptută punând cărbuni cum am amintit la cele 6 vorbe dintâi. Mai pun și pită cu sare, apoi dau copilului să bea de 3 ori, îi fac cruce - cu degetul udat în apă - apoi pe tălpile picioarelor, la mâini la piept și la cap, în urmă aruncă apa cu cărbunii pe țâțâna ușii.

21. Dintru-ele (Forma reumatismului)

Se zice că cel morbos s-a culcat pe câmp jos și astfel l-au ajuns dintru-ele. Cura o următorul descântec:

Se luară, se duseră

Nouă mirodițe (numele celor dintre ele)

Pe nouă mlădițe

Medicini populare românești

Pe toate șiselele
Pe toate costișele
Pe toate iederile
Pe toate vârfurile
Pe toate stâncile
Mirodița cea mai mare
Cerca și cânta,
Leacul lui N. N. afla.
Lui N. N. toată puterea, toată sănătatea
I-o adus-o și i-o pus-o,
Care unde a fost, care cum a fost.
I-o pus, cap cu cap,
Frunte cu frunte,
Ochi cu ochi,
Barbă cu barbă,
Obraz cu obraz,
Grumaz cu grumaz,
Piept cu piept,
Rânză cu rânză,
Pântec cu pântec,
Coabză cu coabză,
Genunchi cu genunchi,
Fluiere cu fluiere,
Căpută cu căpută,
Degete cu degete,
Talpă cu talpă
Călcâie cu călcâie.
Ouă cu ouă,
Pulpă cu pulpă,
Buci cu buci,
Șiele cu șiele,
Șolduri cu șolduri,
Spate cu spate,
Grumaz cu grumaz,
Cap cu cap.
Umere cu umere,
Coate cu coate,
Palmă cu palmă,
Degete cu degete,
Dos cu dos.
Mândru le-o-încheiat
Mândru le-o demeiet
Fântână lină,
Busuioc răsădit în grădină
Lui N. N să-i fie de-ndemână!
Să saie, să răsăie
Ca un păun înrotat
Ca un argint curat

Vasile REBREANU

Ca Dumnezeu, ce l-o dat!

De la mine-i descântecul, de la Dumnezeu leacul!

Notă: Descântecul de sus se face numai la înturnatul și la sfârșitul lunii în modul următor:

Înainte de toate trebuie să câștigi nouă soiuri de lemne. Când mergi după cele 9 soiuri de lemne, faci trei metanii; când ajungi în pădure faci la fiecare lemn iară câte trei metanii legând câte un buchet de rămurele și lăsând la fiecare lemn câte o bucată de pâine și puțină sare.

Dacă sosești acasă, te provezi cu trei oale roșii (dar mari), care le umpli cu apă neînceptută. Când mergi după apă iară faci trei metanii. Punând oalele să fiarbă, bagi în fiecare câte un buchet, apoi descânți de nouă ori la fiecare oală.

În ziua a doua faci așijderea cu alte trei buchete, iar în a treia zi cu celelalte.

Morbosul fiind dezbrăcat de tot, se scaldă în toate 3 zilele cu câte trei oale de apă, având de a românea acasă trei săptămâni. În cele trei săptămâni nu-i este iertat a umbla desculț nic o minută; el trebuie să calce continuu pe ceva haină, iar nu pe pământul gol, mai ales fiind desculț (noaptea).

Purcezând astfel, morbul trece cu desăvârșire.

22. Blenoarea femeilor, flori albe sau poale albe.

Morbul se naște la unele femei deodată cu prima scursoare lunară, la altele însă din necurătenie sau prea mare înclinare spre amor, având împreunare cu tot nătărăul.

Pe lângă curățenia și abținerea de la beuturile spirtoase, morbul se vindecă sigur în trei zile folosind următoarea medicină:

Flori albe (ca de păr, ieșite 4 din o trupină, numele latin nu-l știu) fierte în vin vechi și după strecurare băute pe nemâncate în 3 dimineți.

23. Grumăzarea (Șopârlărița)

a) Diagnoza

Grumăzarea se poate constata, dacă cel atacat se căiește că nu poate înghiți și simte durere mare în grumaz. La început se ivește la înghițitoare o umflătură cam de mărimea unui pai sec, care mai târziu crește în așa măsură de cel atacat se nădușește și moare.

b) Prognoza

Grumăzarea se vindecă la oameni mari cu siguranță, dar la copii după ce ei nu se supun bucuroși la cură, mai cu anevoie.

c) Tratamentul.

Ca să scăpăm de grumăzare folosim două legători.

Legătoarea primă, - care se pregătește din smântână bine unsuroasă în care, când fierbe, se amestecă floare de bostan mărunțită bine și puțină făină de grâu - se aplică în stare răcită la gât.

A doua legătoare se pregătește așa: se fierbe smântână cu miere, și se pune din toate florile amintite la nr. 1, 2, 3 și 4 câte o țără. Legătoarea caldă pregătită așa, se pune în ceafa în linia urechilor - curmeziș - ca să tragă. În gură se ține compost din lapte fiert, zahăr galben și smochină.

Dacă legătorile de mai sus nu folosesc, ne luăm refugiul la altă legătoare numită spurcată.

Aceasta se pregătește așa: în un vas spurcat, se pune ud - urină - să fiarbă. Când fierbe udul punem în el puțină făină de ovăș și sămânță de ciuma fetei. În acest timp punem în foc o ceapă să se frigă; după ce s-a fript scoatem miezul și în locul lui punem ulei de lemn și piele de șoarece. Ceapa friptă și umplută, cum am zis, o punem să fiarbă puțin și în vasul amintit. Medicina fiind gata o aplicăm în stare caldută în dosul capului.

24. Umflarea capului și a altor membre

Medicini populare românești

De multe ori se umflă capul în așa măsură, încât cel atacat în scurt timp, nu vede și nici nu aude. Dacă în o parte a capului se ivește roșeața, ca la nr. 5, purcedem la cutare, precum s-a arătat acolo. Dacă umflătura e fără semne atunci avem de lucru cu un morb ușor care se poate tracta așa:

Pe umflătură acomodăm floare de bostan și frunză de bob. După aceea punem în dosul capului legătoare caldă pregătită din 1/2 smântână, 1/2 miere amestecate cu flori de cupe albe (*Gentiana excisa*), flori de ciuma fetei, frunză de mentă neagră (*Mentha sativa*) și de mentă creță (*Mentha dentata*.)

Umflarea altor membre se tractează tot așa, aplicând legătura pe umflătura respectivă.

25. Umflarea dinlăuntru

Când cineva se umflă dinlăuntru, dar în măsură mare, se curează așa: înainte de toate bea compost din ulei de trandafir, rozmarin alb și ulei bun (de mâncat). Foalele se ung cu ulei de lemn, legându-se cu tărâțe de grâu muiate cu apă rece.

Dacă oarecine e umflat în măsură mai mică, se curează așa, că fierbem în rachiu de drojdii următoarele materii: romaniță bună (*Matricaria chamomilla*), ulei de piatră, ulei de râme, ulei de mandule, ulei de chimen, picuri albi, picuri de rânză, ulei de trandafir, ulei de rozmarin roșu și alb (*Rosmarinus officinalis*).

Toate materiile zise se pot procura din farmacie, câte de 3 cruceri soiul. Compozitul câștigat se dă pacientului pe nemâncate câte cu o lingură.

La cazul când medicinile de mai sus ar rămâne fără rezultat, atunci aplicăm cea următoare: după ce am uns foalele cu ulei bun și am presărat făină din ou de camfor alb, aplicăm floare și frunză de bostan, peste care legăm cu o cârpă umedă.

Dacă nici așa nu înceată durerea, mestecăm uleiul numit cu camfor purcezând apoi ca mai sus.

26. Tăieturi, zdrobituri și împunsături.

1. În multe cazuri oamenii și animalele se ciongăresc în mod înspăimântător astfel, că de cele mai multe ori pe lângă durerile grozave devin și neapți de muncă pe un timp îndelungat. Omul care trăiește din tăria brațelor, devenind neapt de câștig, e expus lipsei și neajunsului; animalul de lucru, slăbind și răind ne cauzează regres în ale economiei și deficit în vinderea lui.

Ca sa putem evita acestea se recere precauțiune în toate afacerile noastre, căci „paza bună înconjură primejdia rea”.

Cu toate acestea omul fiind – de la natură - supus păcatului, trebuie să sufere și urmările lui: lipsurile și neajunsurile.

Dacă omul ori animalul suferă de vreo tăietură - fie cât de mare - trebuie să recurgă la următoarea medicină - a cărei rezultat favoritor e incontestabil - și anume:

a) Când tăietura e proaspătă, se leagă imediat cu o cârpă împăturată în patru, pe care se pune 1/2 glăjuță de balsam de zefir amestecat cu 20% vinars (rachiu) și 10% apă, va să zică în 1/3 litri rachiu se pune 1/4 de litră apă și 1/2 glăjuță de balsam.

b) Dacă tăietura e umflată, fierbem rută (*Thalictrum flexuosum*); cu supa câștigată din rută, opărim făină de mălai - cucuruz -și apoi răcită bine o aplicăm pe tăietură.

c) Dacă tăietura a început a coace, mai întâi înlăturăm puroaiile cu apă caldă zbicind totodată cu o cârpă. După aceea spălăm tăietura cu apă de carbol - în lipsa căreia presărăm făină de zahăr alb, ca să mănânce carnea rea - și apoi o legăm cu următorul flaster: luăm ceară, ului de lemn sau de miel și rășină, - cât un fir de bob - din care făcând compost, îl aplicăm pe tăietură - în timp de trei zile, firește schimbând după trebuință.

În lipsa compostului acestuia e bună clisa tăiată subțire și amestecată cu șofran care se pune pe vată și apoi se leagă pro tăietură.

2. Dacă omul ori animalul se zdrobește în parte, fără a i se sfărma osul, aplicăm:

Vasile REBREANU

a) mai întâi de toate imediat, balsamul de mai sus.

Pentru evitarea aprinderii și prin urmare a umflării, zdrobitura se spală cu apă carbolică turnată pe vată; după spălare presărăm odor, în lipsa, căruia o bun flasterul ori clisa pregătită cum se arăta mai sus.

b) În caz de umflare purcedem ca mai sus la p. b.

3. Când cineva se străpunge cu cuie, lemne, etc. are a recurge la următoarea medicină:

a) în ziua primă se aplică legătoare pregătită din făină de cucuruz cu lapte dulce, rășină și seu.

b) în ziua a doua se bagă în gaură un stupuș - dop - de pânză de in udată cu balsamul descris.

c) în a treia zi ieșind stupușul de sine din gaură, aplicăm rută.

Cu medicina prezentă s-a vindecat în timp de 6 zile, din 10-169 aprilie a. c. în comuna Maieru un cal, care a avut o împunsătură de un decimetru de afundă.

27. Leșinarea

Omul care leșină se poate readuce în fire așa, că turnăm pe o cârpă oțet tare și spirt care o acomodăm aproape de nasul respectivului ca să o miroasă. Pe cap îl udăm cu apă rece, iar veșmintele strâmte le înlăturăm.

28. Vomarea sau vărsarea

Dacă cineva vomează în măsură mare și continuă a mai vărsa, se recomandă pentru evitarea răului a lua următoarea medicină, care sistează cu totul vomarea și anume: se pune la foc în un vas vin, în care se amestecă spre fierbere scorțișoară și foi de boabe. După ce au fost bine să strecură spre un vas, în care am pus zahăr alb. Supa căpătată astfel o dăm pacientului să o beie.

29. Strânsoarea

a) Diagnoza

Când cineva voiește a se bălega și pe lângă toate opintelile nu poate, căci afară de o materie sângeroasă mucoasă nu iese altceva, acela e atacat de strânsoare. Strânsoarea recere ieșire deasă afară, dar totdeauna fără rezultat, căci precum am zis afară de materia sângeroasă-mucoasă alte excremente nu există.

b) Prognoza.

Intestinul cel gros al pacientului e rănit în lungime ca de un cot. Dacă morbosul nu se curează de timpuriu, capătă aprindere totală de intestinul gros și astfel moare.

c) Tratamentul

Spre a cura strânsoarea e recomandabil a aplica următoarea medicină: pe foalele morbosului se pune spălătoarea de vase, după ce mai întâi s-a întins bine în cenușă. Înlăuntru ia ulei de ricin cât se poate de mult, ca să-l străbată în jos (să-l curăță).

Sub șezut e bună o cărămidă cum numai poate suferi de fierbinte și care e învelită cu o cârpă muiată în oțet.

În unele cazuri ajungem la succes și cu ceară roșie de sigilat zdrobită și băută cu rachiu.

30. Gălbănarea

a) Diagnoza

Individul atacat, de gălbănare e palid și galben începând din creștet până-n tălpi. El n-are bucurie, n-are zile vesele; viața lui e înnorată și disperată. Umblând să nădușește, șezând se trudește. Să crede că gălbănarea ar proveni din spaimă mare, din bucuria ori din întristare.

b) Prognoza

Dacă gălbănarea nu se curează de timpuriu, cel atacat în urma stricării sângelui trebuie să moară.

a) Tratamentul

Medicini populare românești

Dacă gălbinarea să curează cu apă neînceptă, care se bea peste zi din un pocal de ceară în care să pune un inel de aur. Morbosul venindu-și în ori va mai lua pilule de ceară în amestec cu șofran. Din când în când - mai ales pe nemâncate - va bea rachiu cu dințură (un fel de rădăcină din farmacie).

Medicina cea mai sigură e: pilulele depurative de sânge în număr de 15 dărabă care să iau în trei dimineți pe nemâncate.

31. Limbricii

De limbrici pătinesc mai ales copiii. Copilul cu limbrici are foale mari, o față palidă și ochii painjiniți mai ales dimineața. Suferă do fierbințeli preschimbate cu înfiorători ca și cum ar patimi de friguri. Se scarpină mereu la nas și e mai mult posomorât decât vesel.

Pentru înlăturarea limbricilor pregătim următoarea medicină:

De cu seară tăiem o ceapă roșie în bucăți mărunte și o punem în un pocal cu puțină apă ca să dospească până dimineața. Dimineața luăm ceapa și o înlăturăm din pocal, iar supa rămasă o amestecăm cu 30 picuri de rachiu pentru fiecare copil. Bând copilul calitatea competentă lui pe nemâncate, se va curați de limbrici. Alt medicament e usturoi zdrobit în apă sărată și amestecată cu puțin oțet, care se dă morbosului pe nemâncate.

Al treilea medicament ar fi a unge copiii la nas și buric cu petrolu. Acest medicament are influență salutară asupra copiilor sugători.

32. Tusa

Copii răcindu-se tușesc și răgușesc de nu pot nici grăi.

Curarea tusei se întâmplă așa:

Seara înaintea culcării se face ceai din mentă creață, chimen, romaniță și motocină, toate în părți egale cu apă. Cu ocazia strecurării se pune în supă și zahăr alb.

Ceaiul aceasta se dă morbosului să o bea cât de fierbinte și apoi să se culce în așternut ca să asude.

Pieptul se poate unge cu seu, acoperindu-se cu hârtie albastră.

33. Sughitul

Când cineva sughită neîncetat, are lipsă pentru molcomirea lui, de următoarea medicină:

Se ia o rădăcină de hrean, care se rade pe răzătoare și se stropește cu oțet; după acestea se așează hreanul într-o cârpă îndoită și se acomodează pe foaie în partea stomacului. Ținând legătura pe foaie până la înroșirea pielii, sughitul va înceta.

34. Vomarea de sânge în măsură mare

Celui ce vomează sânge în măsură mare, e bine a-i da să lingă sare în care timp pe piept i se pune ștergar cu apă rece. Ștergarul se schimbă îndată ce s-a înfierbântat și se înlocuiește cu altul.

Pacientul e oprit de la folosirea alimentelor grele și fierbinți, tot asemenea și de la luarea beuturilor spirtoase¹.

(Va urma)

¹ Ungaria, Cluj, Anul I, 1892, nr. 9, p. 377-382.

OFIȚERI ȘI MEDICI MILITARI DE PE VALEA SOMEȘULUI ÎN ARMATA AUSTRIACĂ, AUSTRO-UNGARĂ ȘI ÎN ARMATA ROMÂNĂ

II

DORIN DOLOGA

Crearea graniței militare a reprezentat un lucru extraordinar pentru românii năsăudeni. Pentru aceștia militarizarea a reprezentat șansa unei dezvoltări economice și culturale și a unei ascensiuni sociale. Întreg teritoriul supus militarizării a fost declarat liber, grănicerii nemaiputând fi reduși la starea de iobăgie, așa cum încerca magistratul bistrițean. Ei erau scutiți de plata taxelor, cu excepția taxei capului (capitația), taxei pe vite, impozitului comercial și cel pe case. Grănicerii plăteau taxe și impozite mai mici cu 30 % față de ceilalți locuitori ai țării. Ei au fost împrumătați cu o suprafață de teren de 15 iugăre¹ (sesia grănicerească), care se putea moșteni, însă numai pe linie bărbătească. Fiii grănicerilor puteau urma gratuit cursurile școlilor grănicerești și școlile superioare de învățământ militar, putând deveni ofițeri.

Redăm în continuare numele unor ofițeri români din localitățile de pe Valea Someșului:

Ofițeri din Aluniș (Găureni)

Dănilă Borcocoel (Burcușel) a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”. La 28 octombrie 1813 a fost rănit în timpul luptelor de la Marco Piave².

Eugeniu Borcocoel a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 9 grăniceri. A fost decorat cu „Medalia pentru război” și cu medalia „Crucea pentru serviciu”. A luptat în timpul Revoluției de la 1848-1849³.

Ioan Borcocoel a fost locotenent în Regimentul 41 infanterie austro-ungară de la Cernăuți⁴.

Ofițeri și medici militari din Bichigiu

Gavril Pop a fost fiul căpitanului Vasile Pop. A fost căpitan în Regimentul 16 secuiesc de graniță⁵.

Ioan Pop a obținut titlul de doctor în medicină la Universitatea din Viena. A fost medic militar în Batalionul 28 vânători⁶.

Leon Pop a fost tatăl generalului Leonida Pop. A fost maior în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu „Medalia pentru război” și cu medalia „Crucea pentru serviciu”¹.

¹ Circa 8,7 hectare.

² Arhivele Naționale Bistrița (în continuare ANB), *Colecția personală Iuliu Moisiu*, dos. 75, f. 235.

³ *Ibidem*, f. 236.

⁴ *Ibidem*, f. 237.

⁵ *Ibidem*, f. 350.

⁶ *Ibidem*, f. 354.

Dorin DOLOGA

Maftai Pop a fost căpitan în Regimentul 11 husari (cavalerie ușoară)².

Panfir Pop a fost locotenent în Regimentul 63 infanterie austro-ungară din Bistrița³.

Vasile Pop a fost tatăl căpitanului Gavril Pop. A fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, grad la care a fost avansat în anul 1790. A fost rănit în luptele de la Hagenau, la nord de Strassburg, la 12 decembrie 1794. A fost bunicul generalului Leonida Pop⁴.

Ofițeri din Coșbuc (Hordou)

Luca Câmpianu a activat în cadrul Regimentului 5 infanterie austro-ungară de la Satu Mare, a Regimentului 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia, a Regimentului 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița și a Regimentului 64 infanterie austro-ungară de la Orăștie. A fost înaintat la gradul de căpitan. A fost înmormântat în curtea bisericii din Coșbuc, unde a avut și un monument⁵.

Ofițeri din Mititei

Macedon Pop a fost locotenent colonel în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”⁶.

Grigore Sălvân a fost locotenent de manipulație (specialitatea manevre militare)⁷.

Alexandru Vărăreanu a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”⁸.

Gavril Vărăreanu era tatăl lui Ludovic Vărăreanu. A fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud⁹.

Ludovic Vărăreanu era fiul lui Gavril Vărăreanu. A fost maior în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia¹⁰.

Ofițeri din Mocod

Ioan Dodie a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”¹¹.

Ioan Iftene a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia¹².

Alexandru Plăianu a fost căpitan în Regimentul 12 husari (cavalerie ușoară)¹³.

Gavril Puica s-a născut în anul 1793. A fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud¹⁴.

Silvestru Tomi (1821-1885). În anul 1833 era elev în clasa a II-a a Școlii militare și premiant, în anul 1834 în clasa a III-a, iar în anii 1836-1839 în clasa a IV-a, întotdeauna premiant. În anul 1839 a urmat cursurile pedagogice înființate de vicarul greco-catolic Ioan

¹ *Ibidem*, f. 355.

² *Ibidem*, f. 361.

³ *Ibidem*, f. 363.

⁴ *Ibidem*, f. 348.

⁵ *Ibidem*, f. 247.

⁶ *Ibidem*, f. 357.

⁷ *Ibidem*, f. 379.

⁸ *Ibidem*, f. 397.

⁹ *Ibidem*, f. 399.

¹⁰ *Ibidem*, f. 401.

¹¹ *Ibidem*, f. 260.

¹² *Ibidem*, f. 287.

¹³ *Ibidem*, f. 344.

¹⁴ *Ibidem*, f. 366.

**Ofițeri și medici militari de pe Valea Someșului în armata austriacă,
austro-ungară și în armata română - II**

Marian. A funcționat ca dascăl (învățător) la Școala comunală Mocod în jurul anului 1842, apoi ca adjunct de învățător la Școala militară. În anul 1848 a intrat ca sublocotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, fiind avansat la gradul de căpitan. Odată cu desființarea în anul 1851 a Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud, a fost transferat la Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia. În anul 1859 era căpitan clasa I și director comandant al *Militaer Ober Erziehungshaus* (Școlii militare) din orașul Kamenitz din Slavonia (regiune a Croației), calitate în care a funcționat până la 1 octombrie 1864¹.

Iosif Velican a fost colonel în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia și în Regimentul 6 infanterie austro-ungară de la Novi Sad, în Serbia. A fost decorat cu „Medalia pentru război” și cu medalia „Crucea pentru serviciu”².

Ofițeri din Năsăud

Leonida Freiherr von Popp s-a născut în anul 1831. A activat în Regimentul 51 infanterie austro-ungară de la Cluj și în Regimentul 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița. S-a distins în timpul campaniei din anul 1878, când armata austro-ungară a ocupat Bosnia și Herțegovina, ca șef al statului major general. În perioada 1881-1889 a fost șeful cancelariei imperiale a împăratului Franz Iosif. În anul 1882 a fost numit adjutant general al împăratului Franz Iosif. În anul 1885 a fost avansat la gradul de feldmareșal locotenent. A fost înnobilit, dobândind gradul de baron (freiherr). A fost decorat cu medaliile „Coroana de fier”, clasa a II-a, în grad de cavaler, „Crucea militară pentru merite”, „Medalia pentru război”, „Crucea pentru serviciu”, „Marea Cruce a ordinului württembergian Frederic”, „Crucea ordinului m. d. badens de ZähringerLuwen” clasa I, în grad de comandor, „Crucea ordinului St. Olaf” al regelui Suediei, în grad de comandor, „Marea Cruce a ordinului Coroana Italiei”, „Ordinul militar pentru merite m. d. Hessian”, în grad de cavaler, „Ordinul Takova” al regelui Serbiei, în grad de cavaler. A încetat din viață la 1 decembrie 1908 la Baden, lângă Viena. În timpul concediilor petrecute la Năsăud îl vizita pe vicarul greco-catolic Grigore Moisil, pentru care avea o deosebită considerație. Vicarul îi întorcea vizita, ușile generalului fiindu-i oricând deschise³.

Ofițeri și medici militari din Salva

Iosif Bodescu a fost frate cu Nicolae Bodescu. A absolvit clasa a VI-a a Gimnaziului din Năsăud, apoi a urmat cursurile Școlii de agronomie de la Herăstrău - București. În timpul Războiului de independență din 1877-1878 s-a înrolat în armata română, rămânând după terminarea războiului în rândurile acesteia. A fost înaintat la gradul de căpitan. S-a distins în luptele de la Plevna din anul 1877⁴.

Nicolae Bodescu a fost frate cu Iosif Bodescu. După absolvirea Gimnaziului din Năsăud a urmat cursurile Școlii de agronomie de la Herăstrău - București. În timpul Războiului de independență din 1877-1878 s-a înrolat în armata română. S-a distins în luptele de la Plevna din 1877⁵.

Ioan Carpu a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. S-a

¹ *Ibidem*, f. 394, Iuliu Moisil „Căpitanul Silvestru Tomi”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică culturală*, Nr. 23, Năsăud, 1938, pp. 505, 506.

² ANB, *Colecția personală Iuliu Moisil*, dos. 75, f. 404.

³ *Ibidem*, ff. 191, 192, 193, 194.

⁴ *Ibidem*, f. 233.

⁵ *Ibidem*, f. 234.

Dorin DOLOGA

distins în luptele de la Wilmich¹.

Ștefan Gaftone a fost locotenent într-un regiment de honvezi (unitate din cadrul armatei teritoriale maghiare)².

Nechita Ignat a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia. A fost decorat cu „Medalia pentru război” și cu medalia „Crucea pentru serviciu”. S-a înrolat în armata română, unde a obținut gradul de colonel³.

Vasile Pascu a fost medic militar în Regimentul 9⁴.

Emil Pavelea a fost locotenent în Regimentul 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița⁵.

Teodor Pavelea a fost locotenent în Regimentul 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița și în Regimentul 51 infanterie austro-ungară de la Cluj⁶.

Marțian Zăgreanu a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia⁷.

Ofițeri din Suplai

Spiridon Fetti a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud⁸.

Ofițeri din Telciu

Ioan Miron a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud⁹.

George Ștefănuț a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia¹⁰.

Ofițeri din Zagra

George Berariua fost locotenent și comandant de baterie în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”. S-a distins în luptele de la Bundenthal¹¹, Hagenau¹², Sonnenwald, Sorgheim¹³, Schwarzwald, Salzbad și a fost rănit în lupta de la Pfulendorf¹⁴.

¹ *Ibidem*, f. 256.

² *Ibidem*, f. 269.

³ *Ibidem*, f. 288.

⁴ *Ibidem*, f. 339; probabil Regimentul 9 grăniceri.

⁵ ANB, *Colecția personală Iuliu Moisil*, dos. 75, f. 340

⁶ *Ibidem*, f. 341.

⁷ *Ibidem*, f. 410

⁸ *Ibidem*, f. 267.

⁹ *Ibidem*, f. 317.

¹⁰ *Ibidem*, f. 387.

¹¹ Între 11 și 14 septembrie 1793 au avut loc lupte violente în Valea Bundenthal, în timpul războiului împotriva Franței, purtat pe Rin, unde s-au distins locotenenții Berariu și Karp, care, în fruntea soldaților de sub comanda lor, au asediat și cucerit fortificațiile franceze – Ioan Pop, „Participarea grănicerilor năsăudeni la primul război purtat de Austria împotriva Franței în perioada 1792-1797”, în George Marinescu (redactor responsabil), *File de Istorie*, vol. V, 1988, p. 54.

¹² La 12 decembrie 1793 în pădurea de la Hagenau grănicerii năsăudeni s-au luptat cu vitejie, fapt pentru care sublocotenentul Berariu a fost lăudat printr-un ordin de zi al generalului Wurmser, comandantul suprem al armatei austriece de pe Rin - George Marinescu (redactor responsabil), *op. cit.*, p. 56.

¹³ Între 1 iunie-20 iulie 1796 grănicerii năsăudeni au purtat lupte grele lângă pădurea Sonnenwald, Sorgheim, Ohlenburg și Bachrach. În aceste lupte s-au distins grenadierii de sub comanda locotenentului Berariu, care i-au atacat cu vehemență pe francezi, silindu-i să se retragă - George Marinescu (redactor responsabil), *op. cit.*, p. 60.

¹⁴ ANB, *Colecția personală Iuliu Moisil*, dos. 75, f. 228.

***Ofițeri și medici militari de pe Valea Someșului în armata austriacă,
austro-ungară și în armata română - II***

Dănilă Bucilă a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”¹.

Dumitru Cătiul a fost locotenent în Regimentul 17 românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”².

Teodor Corbul a fost locotenent în Regimentul 17 românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”. S-a distins în timpul Revoluției de la 1848-1849³.

Atanasiu Moțiu Dâmbu a fost locotenent în Regimentul 17 românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”. S-a distins în timpul Revoluției de la 1848-1849⁴.

Dumitru Drăgan a fost locotenent în Regimentul 17 românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”⁵.

Dumitru Maniu a fost căpitan într-un regiment secuiesc. Ulterior a activat la consulatul austriac din București, unde a și încetat din viață⁶.

Pahone Maniu a fost locotenent în Regimentul 17 românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară de la Alba Iulia. A fost decorat cu „Medalia pentru război” și cu medalia „Crucea pentru armată”. Ulterior a fost comisar la montură (secția care se ocupa de uniforme și încălțăminte)⁷.

Iacob Morariu s-a născut în anul 1790 în Zagra. A fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. S-a distins în luptele de la Varșovia, la 19 aprilie 1809. A fost rănit în timpul luptelor de la MarcoReus, la 28 octombrie 1813. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”⁸.

Matei Moțiu a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”, primind și alte decorații. Pentru excelențele sale servicii militare a fost înnobilit, primind titlul de von Thurnthal⁹.

Ion Zinveliu a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, în Regimentul 9 de margine (grăniceri) și în Regimentul 39 infanterie austro-ungară din Debrețin¹⁰.

¹ *Ibidem*, f. 245.

² *Ibidem*, f. 252.

³ *Ibidem*, f. 257.

⁴ *Ibidem*, f. 258.

⁵ *Ibidem*, f. 266.

⁶ *Ibidem*, f. 301.

⁷ *Ibidem*, f. 302.

⁸ *Ibidem*, f. 314.

⁹ *Ibidem*, f. 315.

¹⁰ *Ibidem*, ff. 190, 384.

COMUNISM

IZVOARE ALE VIETII NĂSĂUDENE

DUMITRU VÂRTIC

Ținutul Năsăudului cunoscut prin marii titani ai literaturii române, Coșbuc și Rebreanu, este un veșnic și inepuizabil izvor de poezie populară. Tematica folclorului năsăudean a variat după mediul în care s-a născut. În vechime cânta pe eroii legendari haiduci cum sunt: Pinteza Viteazul, Meșterul Siminic, Toma Alimoș, etc.

În perioada când fascismul ne-a călcat țara, poezia populară exprima o ură de neînlăturat împotriva lui Hitler și uneltelor sale.

Iera vremea neamțului
Cum îi clisa șanțului
Hicler ne ținea de lanț
Nu-l puteau trage în șanț
Fireai Hicler blăstămat
Mult blăstăm ai adunat
De la toți ai mei din sat.

Războiul care, după spusele bătrânilor, era un „al doilea potop al lui Noe”, a adus o nouă temă în folclorul năsăudean.

Iera-n postul Paștilor,
Duminica florilor,
Când lemnele înfrunzeau,
Numa oamenii mureau
Pe toate fronturile,
Pe toate câmpurile
Și-n toate șanțurile.

Întoarcerea armelor umple inima poetului anonim de cuvinte pline de căldură.

Că ne-au rupt, maică, de lanț
Și ne-au ridicat din șanț
Și din clisa șanțului
Și din lanțul neamțului
Armele le-am înturnat
Și spre Hicler le-am tunat
Ziua, noaptea, tot pușcam
Și pe Hicler fugăream
Cu cătane de oțel
Și cu morții după el,
Cu morții pământului

Dumitru VÂRTIC

Cu blăstămul vântului
Tunându-l mormântului.

Poporul cânta victoria armatelor sovietice. Ostașii sovietici sunt întâmpinați cu căldură. Cotitura istorică din viața României și a întregului popor, dezrobot de cizma fascistă, a intervenit și în tema folclorului românesc și, totodată, la a celui năsăudean.

Poetul popular, plin de sentimente patriotice, de dragoste pentru popor și ură pentru asupritori, și-a exprimat aceste sentimente în poezia adusă zilei Eliberării.

Anul patruzeci și patru
Rupe lanțurile-n patru
Frunză verde de stejari
Că ne-am scăpat de boieri
Pe boieri i-o alungat
Și nouă pământ ne-o dat
Mor ciocoi de necaz
Că ce-o fost nu mai e azi
Sămânța de li s-ar stinge
Că noi știm că nu i-om plânge
Frunză verde de stejari
August douăzeci și trii
Ne-o scăpat de sărăcii.

Viața nouă, adevărata viață fericită și omenească pe care au visat-o oamenii vremurilor trecute odată ci ivirea zorilor Răsăritului, cu căldura ce aduce bucuria în inimile însângerate. Poporul frate de la răsărit ne ajută, ne îmbărbătează în munca de refacere a țării de construirea socialismului. Poporul nostru, sub îndrumarea măiastră a Partidului, pășește pe calea cea bună, pe calea viitorului luminos, a belșugului și a biruințelor.

Iar bătrânii, acei bătrâni care, odinioară, erau robi ai moșiilor, sunt fericiți că văd ei cu ochii lor slăbiți înfăptuirile mărețe ce se petrec în țara noastră socialistă.

Iată ce spune unul din bătrânii care au gustat viața grea a vremurilor trecute și care, azi, întâmpină cu sufletul înnoit marile prefaceri:

Cât au plâns aști ochi bătrâni
Se umpleau șapte fântâni
Cât mi-au mers picioarele
Zău, călcam și soarele
La împărat cu jalbele
Să ne ia prigoanele
Acum nu merg nicăieri
Că nu-i vremea ca și ieri
Acum muncim împreună
Să clădim o viață bună
Și să facem colectivă
Să avem de toate, Chivă
C-au trecut vremile grele
Și boierii toți cu ele.

La orașe, muncitorii trăiesc o altă viață. țăranii colectiviști lucrează mai cu interes, iar poetul anonim le întruchipează viața frumoasă într-un mănunchi de versuri - celor ce dau pluguri și celorlalți care dau pâinea:

Frunză verde mărăcină
Muncitorii din uzină

Izvoare ale vieții născudene

Și țărani de la plug
 Care au scăpat de jug
 Ne-am unit, suntem albine
 Ei dau pluguri, noi dăm pâine
 Toate păsările cântă
 Pentru munca noastră sfântă
 Pentru August douăzeci și trei
 Libertatea Patriei
 Pentru prietenia mare
 Prietenia-ntre popoare
 Poporul din Răsărit
 Ce cu noi s-a-mprietenit.

Construcțiile sunt în toi. Se clădesc blocuri, orașe noi, se redau noi terenuri agriculturii. Țăranul tânăr, cu alte mii de tineri, pleacă la diferite șantiere. Acasă, în sat, și-a lăsat mândra ca să ajute și ea gospodăriei colective – înființată de curând. De la o distanță de „o țară” el îi scrie „o carte” de pe șantier:

Frunză verde de secară
 Du-te carte, peste țară
 Zboară ca o rândunea
 Până-n sat la mândra mea
 Du-te carte și sosește
 Și la mândra te oprește
 Și du-i de pe șantier
 Slova de la brigadier
 Care mult te-a sărutat
 La poștă când te-a lăsat.

Colectivizarea e în toi. țăranii, îndrumați de inginerii și tehnicienii agronomi, lucrează după cele mai perfecționate metode. Lucrările și broșurile, legate de agricultură, sunt citite cu mult interes de către țăranii abia ieșiți de la cursurile de alfabetizare. Rodul învățăturilor din cărți sporește roadele pământului:

Am muncit și eu cu tata
 După ce-am făcut armata
 Arând la ciocoi moșia
 Ca să-ntâmpin sărăcia
 Dar amu când sunt bătrân
 Veni și ceasul ăl bun
 Partidul Muncitoresc
 M-a-nvățat ca să citesc
 Pământul cum să-l muncesc
 Viața cum să mi-o slujesc
 Traiul nou să mi-l trăiesc.

Țăranii intră într-un număr tot mai mare în gospodăriile colective. Roadele sunt mari. Pâinea de pe masa colectivistului nu lipsește niciodată. Iar țăranul, plin de poezie, își cântă și pentru această viață fericită cântecul său, cântecul voioșiei și al belșugului, plin de lirism rustic și simplu, dar, în același timp, și complex.

Nu-i nici luna mai frumoasă
 Ca gospodăria noastră
 Luna-i plină doar de lună

Dumitru VÂRTIC

Colectiva-ntotdeauna
 Nu-i frumos nici soarele
 Cum ne sunt ogoarele:
 Că iel sara asfințește
 Grâul pe ogor tot crește!

Pentru toate binefacerile, țăranul colectivist, cu dragoste de muncă și viață, cu belșugul și cu voioșie, mulțumește călăuzitorului pe drumul cel mai bun – Partidul Muncitoresc Român – pentru că i-a arătat calea spre fericire, l-a dus în țara prietenă – Uniunea Sovietică – să viziteze colhozurile și sovhozurile, să învețe și să muncească după modelul fraților sovietici.

Frunză verde din fereastră
 Ce frumoasă-i viața noastră
 C-avem trai îmbelșugat
 Și satu ne-am ridicat
 Mulțumim Partidului
 Ne-a dat roada câmpului
 Ne-a-nvățat cum să trăim
 Laolaltă să muncim
 Să muncim pân la sfârșit
 Ca prietenii din Răsărit.

Din scurta privire făcută peste creația populară năsăudeană, putem observa orientarea nouă a folclorului. El oglindește viața nouă și prefacerile din România socialistă și din raionul meu – Năsăudul¹.

¹ *Făclia*, Cluj, Anul XVI, 1961, nr. 4518, p. 2.

**Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI**

ISSN 2285-8229

ISSN-L 2285-8229